

Rettsavgjørelser om menneskehandel

Oversikt fra Koordineringsheten
for ofre for menneskehandel (KOM)

Oppdatert 31. august 2021

Innhold

1 Om oversikten over rettsavgjørelser	3
2 Straffesaker	5
2.1 Straffebestemmelsen	5
2.2 Samlet oversikt for perioden 2003-2021 (2. tertial)	6
2.3 Høyesterettsdommer	7
2.4 Lagmannsrettsdommer	12
2.5 Tingrettsdommer	22
2.6 Frifinnelsesdommer	33
2.7 Annen relevant rettspraksis – utilbørlig utnyttelse etter utlendingsloven § 108	44
3 Utlendingssaker	45
4 Dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstolen	47
4.1 Krenkelse av EMK artikkel 4 om slaveri og tvangsarbeid	47
4.2 Ikke krenkelse av EMK artikkel 4 om slaveri og tvangsarbeid	54
Vedlegg: Tabelloversikt over straffesaker med fellende dom	56

1 Om oversikten over rettsavgjørelser

Oversikten over rettsavgjørelser om menneskehandel er utarbeidet av Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM). KOM er et av tiltakene i myndighetenes arbeid mot menneskehandel, med en overordnet funksjon å være pådriver for tverretattlig samarbeid. Du finner rapporter og verktøy fra KOM på politiet.no/menneskehandel. Her kan du også lese mer om menneskehandel, politiets arbeid og hjelpetiltak for de som kan være utsatt for slik utnyttning.

Formålet med oversikten er å bidra til at KOMs ulike samarbeidsaktører får oversikt over relevante rettsavgjørelser på feltet. Rettsavgjørelsene gjelder

- straffesaker
- utlendingssaker
- dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)

KOM gjør oppmerksom på følgende.

- Oversiktsdokumentet **oppdateres** tertialvis.
- I punktet om **straffesaker** gir vi primært oversikt over fellende dommer, og vi har utarbeidet en **tabelloversikt** over disse i vedlegg. Referanse til nummer i tabelloversikten gis under omtalen av dommene. Vi har tilføyd enkelte frifinnelsesdommer og et begrenset utvalg av dommer knyttet til “utilbørlig utnyttelse” etter utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav b. Disse er samlet under egne punkter og er ikke tatt med i tabelloversikten.
- Vi har **gruppert** rettsavgjørelsene etter siste rettsinstans og herunder er dommene rangert etter dato (de nyeste dommene først). Strukturen er valgt slik at det blir enkelt å oppdatere oversikten.
- Dommene er **rettskraftige** såfremt ikke det motsatte er påpekt.

- **Overskrift** på dommene er valgt ut fra KOMs primære fokus på fornærmede.
- **Sammendrag** av dommer er delvis hentet fra Lovdata, delvis skrevet av KOM. Vi har kun skrevet kort om de enkelte dommene og har valgt å ikke sitere eller trekke ut prinsipielle forhold ettersom dokumentet er ment å gi oversikt til ulike målgrupper for ulike formål.
- Sammendragene har ingen selvstendig **rettskildeværdi**. Sammendragene er ment for å gjøre det lettere å få kjennskap til og sette seg inn i rettsavgjørelsene. Det er kun avgjørelsen i opprinnelig språk og form som er relevant rettskildefaktor.
- De fleste dommene er blitt anonymisert av **Lovdata** og gjort tilgjengelige på Lovdata Pro.¹ **Lenker gis til Lovdata Pro** for tilgang til dommene i sin helhet. Der det ikke er lagt inn lenke, er ikke dommen registrert i Lovdata. Flere av dommene er også tilgjengelige på Lovdatas åpne sider og kan søkes opp der.² Der dommene eller sammendrag av dommene er oversatt til engelsk, har vi også satt inn lenke til oversatt versjon.
- I sammendrag av **dommer fra EMD** gir vi lenke til menneskerettsdomstolen [HUDOC database](#).

¹ [Lovdata](#) er en privat stiftelse opprettet i 1981 av Justis- og beredskapsdepartementet og Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo. Formålet er å etablere og drive systemer for rettslig informasjon. På Lovdatas nettsted ligger viktige og sentrale rettskilder gratis tilgjengelig. Informasjonen omfatter gjeldende lover og forskrifter, samt nye avgjørelser fra Høyesterett og lagmannsrettene. Lovdata Pro er Lovdata sin betalingstjeneste for tilgang til rettsavgjørelser og andre rettskilder.

² Tingrettsdommer er gjort tilgjengelige på Lovdatas åpne sider fra september 2016. Skjæringspunktet for rettsavgjørelser på åpne sider er ett år. I tillegg er saker som omhandler barn unntatt fra åpne sider.

- Dersom det mangler dommer i oversikten, kan saksnummer sendes til KOM for oversendelse til Lovdata: KOM.pod@politiet.no. Vi vil også gjerne ha **tilbakemelding** på eventuelle behov for endringer i oppsett eller innhold, slik at oversikten kan videreutvikles på hensiktsmessig måte.

2 Straffesaker

2.1 Straffebestemmelsen

Forbudet mot menneskehandel ble innført i 2003 på bakgrunn av Norges ratifisering av Palermoprotokollen.³ Ny straffelov trådte i kraft 1. oktober 2015. Menneskehandel rammes av straffeloven 2005 §§ 257 og 258. Bestemmelsen i gammel straffelov 1902 § 224 er gjeldende for saker der gjerningstidspunktet er forut for 1. oktober 2015.

I ny straffelov ble den tidligere straffebestemmelsen videreført med enkelte språklige endringer. Strafferammen for menneskehandel ble skjerpet fra 5 til 6 år, mens strafferammen for grov menneskehandel på 10 år ble videreført.

I ny straffelov ble alternativet “tvinger” tatt med i innledningen i § 257, og ordet “tvang” knyttet til ordene arbeid og tjenester (“tvangsarbeid” og “tvangstjenester”) ble fjernet fra første ledd bokstav b. De språklige justeringene var ikke ment å innebære noen realitetsendring, men det skulle uttrykke bedre at utnyttelse til prostitusjon og andre seksuelle ytelser også kunne ha elementer av tvang i seg.⁴ Vilkåret “arbeid eller tjenester” i første ledd bokstav b ble endret tilbake til “tvangsarbeid eller tvangstjenester” ved lovendring som trådte i kraft 1. januar 2021.⁵

Straffebestemmelsen i straffeloven 2005

§ 257. Menneskehandel

Den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd tvinger, utnytter eller forleder en person til

- a) prostitusjon eller andre seksuelle ytelser,
  - b) tvangsarbeid eller tvangstjenester, herunder tigging,
  - c) krigstjeneste i fremmed land, eller
  - d) å samtykke i fjerning av et av vedkommendes indre organer,
- straffes for menneskehandel med fengsel inntil 6 år.

På samme måte straffes den som

- a) legger forholdene til rette for slik tvang, utnyttelse eller forledelse som nevnt i første ledd ved å anskaffe, transportere eller motta personen,
- b) på annen måte medvirker til tvangen, utnyttelsen eller forledelsen, eller
- c) gir betaling eller annen fordel for å få samtykke til en slik handlemåte fra en person som har myndighet over den fornærmede, eller som mottar slik betaling eller fordel.

Den som begår en handling som nevnt i første eller annet ledd mot en person som er under 18 år, straffes uavhengig av om vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd er anvendt. Den som var uvitende om at fornærmede var under 18 år, straffes hvis han på noe punkt kan klandres for sin uvitenhet.

§ 258. Grov menneskehandel

Grov menneskehandel straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov skal det særlig legges vekt på om den som ble utsatt for handlingen var under 18 år, om det ble brukt grov vold eller tvang og om handlingen har medført betydelig utbytte. Den som var uvitende om at fornærmede var under 18 år, straffes hvis han på noe punkt kan klandres for sin uvitenhet.

---

³ Se [Ot.prp. nr. 62 \(2002-2003\)](#) og [LOV-2003-07-04-78](#).

⁴ Se [Ot.prp. nr. 22 \(2008-2009\)](#), s. 421.

⁵ Se [Prop. 66 L \(2019-2020\)](#).

2.2 Samlet oversikt for perioden 2003-2021 (2. tertial)

KOM gjør oppmerksom på at straffesakene kan omhandle flere ofre (vitner/fornærmede) og flere gjerningspersoner (tiltalte), og at en og samme sak kan bli behandlet i flere rettsinstanser.

Siden innføringen av straffebestemmelsen om menneskehandel i 2003, er det etter KOMs oversikt avsagt totalt **50 felle dommer**. 49 av dommene er rettskraftige.

- 13 av straffesakene omfatter utnyttelse av **mindreårige**.
- 40 av straffesakene gjelder utnyttelse til **prostitusjon eller andre seksuelle formål, en av dem i kombinasjon med tvangsarbeid**.
  - 7 av sakene omfatter utnyttelse av mindreårige.
  - Majoriteten av sakene gjelder utnyttelse av kvinner over 18 år til prostitusjon. Noen av sakene gjelder også utnyttelse innen au pair-liknende forhold. I disse sakene har det vært en kombinasjon av seksuell utnyttelse og arbeid i hjemmet, men i retten er det den seksuelle utnyttelsen som er blitt vektlagt.
  - 1 av sakene gjelder utnyttelse **både til prostitusjon og tvangsarbeid** (restaurant og massasjesalong).
- 10 av straffesakene gjelder utnyttelse til **tvangsarbeid eller tvangstjenester**.⁶

- 3 av sakene gjelder utnyttelse til tvangsarbeid (innen steinlegging, sesongarbeid og dagligvarehandel). Alle de fornærmede var voksne.
- 7 av sakene gjelder utnyttelse til tvangstjenester. 6 av disse sakene omfatter utnyttelse av mindreårige. Sakene omfatter vinningskriminalitet, herunder narkotikakriminalitet, utnyttelse til tigging, eller en kombinasjon av disse. I flere av disse dommene refereres det både til begrepene tvangsarbeid og tvangstjenester.

Oversikt pr. år i perioden 2018-2021 (2. tertial) (inkludert ankesaker fra tidligere år)

- Pr. 2. tertial **2021** var det ikke avsagt dommer om menneskehandel.
- I **2020** resulterte 1 straffesak i felle dom for menneskehandel (lagmannsrettsdom). Dommen er rettskraftig. I tillegg resulterte 1 lagmannsrettsdom fra 2020 i frifinnelse i Høyesterett samme år, og 1 tingrettsdom fra 2020 i frifinnelse i lagmannsretten samme år.
- I **2019** resulterte 4 ulike straffesaker i felle dom for menneskehandel, 1 var lagmannsrettsdom og 3 tingrettsdommer, alle dommene er rettskraftige. I tillegg til de 4 dommene, resulterte 1 tingrettsdom fra 2019 i frifinnelse i lagmannsretten samme år.
- I **2018** resulterte 2 ulike straffesaker i felle dom for menneskehandel, begge var tingrettsdommer og ble anket (en av dommene ble rettskraftig ved lagmannsrettsdom i 2019, den andre er fortsatt til ankebehandling).

⁶ I ny straffelov 2005 § 257 ble "tvang" fjernet fra alternativet "arbeid eller tjenester". Vi har imidlertid brukt begrepene tvangsarbeid og tvangstjenester i oversikten ettersom disse begrepene er brukt gjennomgående i rettspraksis i perioden denne lovteksten var gjeldende. Begrepene "tvangsarbeid og tvangstjenester" ble gjeninnført ved lovendring som trådte i kraft 1. januar 2021, se punkt 2.1.

2.3 Høyesterettsdommer

Det er avsagt **9 høyesterettsdommer**. **4 av de 9** straffesakene omfatter utnyttelse av mindreårige.

Tre indiske menn (sesongarbeidere) utnyttet til tvangsarbeid

[HR-2017-1124-A](#), 2017-06-07

(se tabelloversikt nr. 36)

To indiske menn ble i Høyesterett dømt til fengsel i hhv. fire år og seks måneder, og tre år og to måneder for grov menneskehandel til tvangsarbeid (den såkalte Gartneri-saken). De tiltalte fikk indere til Norge for å arbeide som sesongarbeidere i deres gartnerier. De fornærmede arbeidet lange dager til minimal lønn, og retten kom til at de tiltalte utnyttet de fornærmedes sårbare situasjon til tvangsarbeid. I Borgarting lagmannsrett ([LB-2015-137689](#), 2016-11-25) ble den ene tiltalte dømt til fengsel i fem år og tre måneder for menneskehandel, trygdebedrageri, overtredelser av arbeidsmiljøloven, overtredelse av bokføringsloven og merverdiavgiftsloven. Den andre tiltalte (svigersønnen) ble dømt til fengsel i tre år og ti måneder, for menneskehandel, trygdebedrageri og overtredelser av arbeidsmiljøloven. Den tidligere ektefellen til den ene av de tiltalte ble i lagmannsretten frifunnet for menneskehandel, men ble funnet skyldig i grov utroskap overfor banken hun var ansatt i og ble dømt til fengsel i ett år (se dommen fra Drammen tingrett tingrett [TDRAM-2014-182097](#), 2015-07-02). Dommen ble opprettholdt av Høyesterett, med noe reduserte straffer.

Det er første gang Høyesterett har behandlet en sak om tvangsarbeid. Under henvisning til internasjonale og nasjonale rettskilder gir dommen en inngående redegjørelse for begrepene menneskehandel og tvangsarbeid (se punktene 23-36 og 39-50). Høyesterett mener under noe tvil at mennene ble utnyttet til tvangsarbeid på gartneriene, slik at saksforholdet er vurdert ved den nedre grensen (se punkt 46-47). Ved den konkrete vurderingen ble det blant annet vist til at arbeiderne var grovt underbetalt, måtte tåle meget tyngende arbeids- og livsforhold, var uten reell handle- og bevegelsesfrihet, ikke forsto norsk og var uten egne penger. De visste at de deltok i et ulovlig opplegg vis-a-vis norske myndigheter, og at det kunne være risikabelt å påkalle myndighetenes bistand. De var i realiteten helt bundet til og avhengige av arbeidsgiverne. At avtalene om sesongarbeid i utgangspunktet var inngått frivillig, var da ikke avgjørende. De fornærmede ble tilkjent 30 000 kroner hver i oppreisingserstatning. De ble også tilkjent erstatning for tapt lønn. Dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#). Oversatt versjon er også tilgjengelig på Høyesteretts nettsider, se [her](#).

Tre bulgarske kvinner utnyttet til prostitusjon

[HR-2016-2491-A](#), 2016-12-08

(se tabelloversikt nr. 37)

I Borgarting lagmannsrett ([LB-2015-169347](#), 2016-05-10) ble tre menn og en kvinne fra Bulgaria dømt for utnyttelse av tre bulgarske kvinner. Hovedmannen fikk straff på fem år og seks måneder, en straffeskjerpelse fra dommen i Oslo tingrett ([TOSLO-2015-40246](#), 2015-09-28). Handlingene hadde skjedd som ledd i aktivitetene til en organisert kriminell gruppe. I perioden 2012–2013 ble kvinnene utnyttet til prostitusjon i Oslo, ved misbruk av deres sårbare situasjon og ved vold. De ble transportert til Norge i regi av bakpersonene, som forlangte at de skulle prostituere seg og gi fra seg mesteparten av det de tjente til dem. Bakpersonene innlosjerte dem i en leilighet og kjørte dem til og fra prostitusjonsområdet, bestemte hvor og når de skulle prostituere seg og fastsatte

prisene for de seksuelle tjenestene. De tiltalte utøvde vold mot kvinnene ved gjentatte anledninger i perioden. Kvinnene kom fra vanskelige forhold i hjemlandet, hadde ingen tilknytning til Norge eller kunnskap om det norske hjelpeapparatet, de snakket verken norsk eller engelsk, hadde ikke egne penger og hadde således ingen reell og akseptabel mulighet til å motsette seg utnyttelsen.

Anken, som ble behandlet av **Høyesterett** gjaldt straffutmåling for hovedmannen og en av medvirkerne, der straffen ble opprettholdt. Anken reiste videre spørsmål om de fornærmede hadde krav på tilbakebetaling av inntektene de hadde hatt fra prostitusjonen, og som urettmessig var fratatt dem. Høyesterett kom til at mottakerne pliktet å restituere pengene til de fornærmede og tilkjente således kvinnene de tapte prostitusjonspengene. Det ble ikke ansett avgjørende at kravet sprang ut av en uønsket virksomhet og vist til at salg av seksuelle tjenester ikke er ulovlig. Høyesterett tar i dommen imidlertid ikke stilling til det generelle spørsmålet om erstatningsrettslig vern for prostitusjonsinntekter. To av de fornærmede ble tilkjent 200 000 kroner i oppreisningserstatning, og en av de fornærmede 100 000 kroner. Sammendrag av dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#).

Norsk kvinne utnyttet til prostitusjon

[HR-2015-1355-A - Rt-2015-810](#), 2015-06-26

(se tabelloversikt nr. 31)

En norsk mann ble dømt til fengsel i fem år for utnyttelse av psykisk sykdom til seksuell omgang, utnyttelse av sårbar situasjon til prostitusjon (menneskehandel) og brudd på besøksforbud. Han hadde ved flere anledninger utnyttet en psykisk syk kvinne til å skaffe seg samleie og til prostitusjon. Noen av samleiene lå nær opp til voldtekt. Domfelte hadde dessuten brutt ilagt besøksforbud mange ganger. Høyesterett behandler særlig spørsmålet om straffutmåling. Sammendrag av dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#).

Saksgang: Sør-Trøndelag tingrett TSTRO-2013-154678 - Frostating lagmannsrett [LF-2014-39428](#).

To filippinske kvinner (au pairer) utnyttet til seksuelle formål

[HR-2013-2115-A - Rt-2013-1247](#), 2013-10-09

(se tabelloversikt nr. 23)

En mann fra USA bosatt i Norge ble dømt for menneskehandel og seksuell omgang oppnådd ved misbruk av overmaktsforhold til fengsel i to år, hvorav seks måneder betinget med en prøvetid på to år. Han hadde utnyttet to filippinske au pairer til seksuelle formål. Utnyttelsen skjedde ved misbruk av kvinnenes sårbare situasjon. Tiltalte hadde selv rekruttert dem, bistått med reisedokumenter og betalt for reisen til Norge. Høyesterett uttalte at straffebestemmelsen om menneskehandel kan anvendes også overfor den som selv har utnyttet fornærmede seksuelt, og at offerets subjektive opplevelse av situasjonen er en del av totalbildet ved vurderingen av om han eller hun har befunnet seg i en sårbar situasjon.

Retten fant at saken skilte seg fra saksforholdet i [Rt-2011-1127](#) (utnyttelse av ukrainske mindreårige jenter til seksuelle formål, se frifinnelsesdommer), først og fremst ved at domfelte kombinerte rollen som bakmann og mottaker (se punkt 15-18). Tiltaltes samboer ble frifunnet for menneskehandel, men dømt for seksuell omgang oppnådd ved misbruk av overmaktsforhold, til seks måneders betinget fengsel med to års prøvetid. De to

fornærmede ble tilkjent oppreisningserstatning på hhv. 130 000 og 100 000 kroner. Sammendrag av dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#).

Saksgang: Oslo tingrett TOSLO- 2011-68460 - Borgarting lagmannsrett [LB-2012-63028](#).

Litauiske mindreårige (en gutt og tre jenter) utnyttet til tvangstjenester (tyveri)

[HR-2013-104-A - Rt-2013-39](#), 2013-01-18

(se tabelloversikt nr. 22)

To litauiske menn ble dømt til fengsel i henholdsvis fem år, og fire år og seks måneder for å ha utnyttet mindreårige til tvangstjenester. De hadde fraktet fire mindreårige (en gutt og tre jenter) fra Litauen til Norge og her tvunget dem til å begå omfattende tyverier. Høyesterett viste til at det må foreligge et misforhold mellom de tiltalte og de fornærmede for å konstatere utnyttning, og til at tvangsarbeid forutsetter at det er utvist en form for press, selv om det ikke stilles strenge krav til den tvangen som må være utøvd. Disse vilkårene var oppfylt. Ved straffutmålingen la Høyesterett vekt på utnyttningen av mindreårige og at den mobile vinningskriminaliteten var omfattende og hadde et organisert preg. Det ble vist til at de mindreårige var i en svært sårbar situasjon og hadde følt seg presset til å begå tyveriene. Dommen gir en prinsipiell redegjørelse for begrepet tvangsarbeid (se særlig punkt 30). Oppreisningsbeløpene til hver av de fire fornærmede ble fastsatt til 40 000 kroner. Sammendrag av dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#).

Saksgang: Bergen tingrett TBERG-2011-95525 - Gulating lagmannsrett [LG-2011-183102](#).

Albansk mindreårig jente utnyttet til prostitusjon

[HR-2010-982-A - Rt-2010-733](#), 2010-06-09

(se tabelloversikt nr. 13)

Tre albanske menn ble dømt til fengsel i hhv. to år og ni måneder, og tre år og tre måneder for grov menneskehandel til prostitusjon. De hadde fraktet en albansk jente under 18 år til Norge på falske papirer, for så å tvinge henne til prostitusjon. Hun kom fra en relativt ressurs svak familie og sluttet tidlig på skolen for å være med på å forsørge familien. Ankesaken i Høyesterett gjaldt straffutmåling for grov menneskehandel. Høyesterett la vekt på at fornærmede var under 18 år, og at hun befant seg i en sårbar situasjon. Sammendrag av dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#).

Saksgang: Bergen tingrett - Gulating lagmannsrett [LG-2009-112226](#).

Brasiliansk kvinne utnyttet til prostitusjon

[HR-2009-1368-A - Rt-2009-911](#), 2009-06-30

(se tabelloversikt nr. 10)

En nigeriansk mann ble av Borgarting lagmannsrett ([LB-2008-179726](#), 2009-02-24) funnet skyldig i to tilfeller av grov menneskehandel og hallikvirksomhet overfor flere kvinner fra Brasil. I hans bopel og andre steder, ved misbruk av kvinnen og kvinnen families vanskelige økonomiske situasjon, utnyttet han dem til prostitusjon og andre seksuelle formål ("webshow"). Han sørget blant annet for annonsering med bilde og profil på

internett, foreslo priser samt hva slags seksuelle tjenester de skulle utføre og mottok mesteparten av utbyttet fra prostitusjonen.

Handlingen ble ansett som grov menneskehandel idet det særlig er lagt vekt på at den gav betydelig utbytte.

Borgarting lagmannsrett fastsatte straffen til fengsel i tre år. Oppreisningsbeløpet for de to fornærmede etter menneskehandelen ble fastsatt til hhv. 125 000 og 75 000 kroner. I Høyesterett ble dommen opphevet for ett av de to tilfellene av grov menneskehandel, slik at straffen ble noe redusert. Straffen for ett tilfelle av grov menneskehandel og hallikvirksomhet overfor fem fornærmede ble satt til fengsel i 2 år og 6 måneder.

Anken i Høyesterett gjaldt forståelsen av alternativet "forleder" i straffebestemmelsen om menneskehandel, om dette handlingsalternativet har selvstendig betydning ved siden av de andre handlingsalternativene. Høyesterett kom til at straffalternativet "forleder en person" forutsetter at det måtte ha skjedd vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd.

Høyesterett kom altså til at det utilbørlige ligger innebygget i handlingsalternativet forledelse. Når tiltalte hadde forledet to kvinner til "å la seg bruke" til prostitusjon innebar dette at tiltaltes adferd var utilbørlig. Sammendrag av dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#).

Saksgang: Oslo tingrett TOSLO-2008-115972.

Thailandsk mindreårig gutt utnyttet til seksuelle formål

[HR-2008-1856-A - Rt-2008-1403](#), 2008-10-28

(se tabelloversikt nr. 8)

En norsk mann ble dømt til forvaring med en tidsramme på syv år og med en minstestraft på fire år, for en rekke seksuelle overgrep mot barn og unge gutter i Thailand, for produksjon og innførsel av overgrepsmateriale, og for ett tilfelle av menneskehandel. Overgrepene ble fotografert og ved ett tilfelle filmet og lagt ut på internett. Han ble dømt for medvirkning til menneskehandel for anskaffelse; etter selv å ha misbrukt en av guttene under fjorten år, overlot han gutten til en annen mann i sitt pedofile kontaktnett slik at også denne mannen hadde seksuell omgang med gutten. Høyesterett viser til at den domfelte har begått flere alvorlige forbrytelser mot barn, forbrytelser som må ventes å ha sterke skadelige virkninger. Overgrepene skjedde over en periode på mer enn et år. Virksomheten hadde et målrettet preg; den domfelte samarbeidet med en thailandsk hallik som skaffet ham guttene mot betaling. Barna som ble utnyttet var utpreget ressursvake, de var gatebarn som holdt til på jernbanestasjonen i Bangkok, og hadde ikke foreldre eller andre foresatte til å se etter seg. De var svært fattige og kunne lett lokkes med penger. Noen av dem misbrukte rusmidler. En av de fornærmede fikk tilkjent 60 000 i oppreisning.

Saksgang: Oslo tingrett – Borgarting lagmannsrett [LB-2007-124738](#).

En mindreårig jente og fem kvinner fra Estland utnyttet til prostitusjon[HR-2006-222-A - Rt-2006-111](#), 2006-02-07

(se tabelloversikt nr. 2)

En estisk og en norsk mann ble dømt til fengsel i henholdsvis fem og tre år for grov menneskehandel til prostitusjon. De hadde vært med på å få seks estiske kvinner, den yngste mindreårig, til å prostituere seg i Trondheim ved å utnytte deres sårbare situasjon eller utvist annen utilbørlig atferd. Forholdene var utøvd som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe. Virksomheten, som pågikk i vel ett år, hadde en omsetning på ca. 1,8 millioner kroner. De fornærmede kom fra Estland, hvor de levde under til dels svært vanskelige økonomiske og sosiale forhold. En av jentene var 16 år, uten arbeid og bolig. Høyesterett uttalte at karakteristikken "misbruk av sårbar situasjon" må bygge på en samlet vurdering av en rekke forhold, herunder offerets livssituasjon før hun utnyttet, og omstendigheter ved den situasjon hun under utnyttelsen bringes inn i. Sentralt står hennes reelle valgmuligheter (se punkt 16-17). Ifølge Palermoprotokollen artikkel 3 bokstav b) skal ikke samtykke fra offer for menneskehandel være av betydning hvor noens sårbare stilling er misbrukt (se punkt 18-23).

Saksgang: Trondheim tingrett - Frostating lagmannsrett [LF-2005-71379-2](#).**Notater**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 Lagmannsrettsdommer

Det er avsagt **17 lagmannsrettsdommer**. 4 av de 17 straffesakene omfatter utnyttelse av mindreårige.

Utnyttelse av thailandsk kvinne til prostitusjon og tvangsarbeid

Hålogaland lagmannsrett [LH-2020-114183](#), 2020-11-17

(se tabelloversikt nr. 50)

En svensk kvinne, opprinnelig fra Thailand, ble i Nord-Troms tingrett ([TNHER-2020-3561](#), 2020-07-06) dømt til fengsel i tre år for grov menneskehandel til prostitusjon (massasjesalong) og tvangsarbeid (restaurant og massasjesalong). Hun ble også dømt for å ha fremmet andres prostitusjon og for brudd på utlendingsloven. Kvinnens norske samboer ble dømt til fengsel i 45 dager for å ha leid ut lokaler til thaimassasjesalongen og ha utvist grov uaktsomhet i forhold til at lokalene ble brukt til prostitusjon.

Hålogaland lagmannsrett opprettholdt domfellelsen for forsettlig grov menneskehandel til prostitusjon og tvangsarbeid. Domfellelsen for forsettlig å ha fremmet andres prostitusjon (den delen av prostitusjonsvirksomheten som gjaldt andre kvinner enn fornærmede) og for brudd på utlendingsloven (hjulpet utlending til ulovlig å reise inn i riket) ble rettskraftig avgjort av tingretten, men lagmannsretten ankebehandlet den samlede straffutmålingen. Straffen for den tiltalte kvinnen ble satt til fengsel i to år og ti måneder. Kvinnens norske samboer ble domfelt for ved grov uaktsomhet å ha medvirket til utleie av lokaler til prostitusjon. Han ble dømt til fengsel i 60 dager, hvorav 37 dager ubetinget.

Lagmannsretten viser i hovedsak til tingrettens vurderinger og beskrivelse av hendelsesforløp:

Den tiltalte kvinnen og fornærmede er fra samme område i Thailand og kjenner hverandre fra oppveksten. Fornærmede kom til Sverige på turistvisum i juni 2017. I perioden fra juli 2017 til desember 2018 i Årjäng i Sverige fikk tiltalte henne til å jobbe på en restaurant som hun drev sammen med sin mor. Fornærmede fikk 200 svenske kroner per dag og jobbet 6-7 dager i uken. Det var ikke unormalt med 10 timers arbeidsdag, det vil si 20 kroner per time. Fra desember 2018 til mars 2019 i Tromsø fikk tiltalte henne blant annet til å jobbe på en massasjesalong. Hun fikk 200 kroner for hver kunde hun masserte. Videre fikk tiltalte den fornærmede til å yte seksuelle tjenester til kundene på massasjesalongen mot betaling.

Fornærmede hadde økonomiske forpliktelser i Thailand, blant annet overfor egne barn. Hun var videre avhengig av tiltalte idet hun ikke hadde kjennskap til skandinaviske samfunnsforhold, ikke behersket språket, og manglet nettverk og penger. Fornærmede hadde ikke arbeidstillatelse i noen av landene og for den vesentligste perioden, heller ikke oppholdstillatelse. Hun ble forledet til å tro at hun kunne få oppholdstillatelse dersom hun klarte å oppholde seg ulovlig i landene i to år.

Etter uoverensstemmelser mellom tiltalte og fornærmede, ønsket fornærmede å reise fra Tromsø. Tiltalte ordnet flybillett til Oslo i mars 2019. Her kontaktet fornærmede den thailandske ambassaden for å få hjelp til reise til hjemlandet. Ambassaden mistenkte at fornærmede kunne har vært utsatt for menneskehandel, varslet politiet og formidlet kontakt med krisesenter og hjelpetiltaket Rosa, som bistår offer for menneskehandel.

Tingretten fant at det ikke er bevismessig dekning for å si at fornærmede var i en sårbar situasjon hjemme i Thailand. Hun hadde etter det opplyste dårlig økonomi, var hovedforsørger for to barn i tillegg til at hun tok seg av en syk mor, hun hadde vært utsatt for vold i et tidligere ekteskap, hadde ikke egen bopel og bodde hos sin søster. Retten mener imidlertid det ikke er holdepunkter for at fornærmede var i noen kritisk situasjon i hjemlandet, eller levde i stor fattigdom selv om hun måtte greie seg med lite. Hun var heller ikke utsatt for noen tvang i hjemlandet, og retten kan ikke se at hun ville risikert noen spesielle belastninger i hjemlandet ved en retur, annet enn å fortsatt være i en vanskelig økonomisk situasjon.

Retten er likevel kommet til at fornærmede ble utnyttet og forledet til tvangsarbeid ved restauranten. Dette skjedde ved at tiltalte misbrakte den sårbare situasjonen fornærmede etter hvert befant seg i. Hun hadde ikke arbeidstillatelse og levde i frykt for å bli pågrepet av politiet. Hun var videre avhengig av det tilbudet hun fikk fra tiltalte om å bo og spise på arbeidsstedet. Fornærmede var grovt underbetalt og måtte tolerere lange arbeidsdager og usle boforhold i det som i realiteten var et lager uten vindu i kjelleren under restauranten, hvor hun bodde i nær ett år og fire måneder i strekk. Etter retten syn ligger det et betydelig press og "tvangselement" i den situasjonen fornærmede kom opp i, som gjorde at hun ikke hadde noe annet realistisk valg enn å arbeide under de kritikkverdige forholdene.

Videre var det ikke mulig for fornærmede å ha noen inntjening av betydning uten å drive prostitusjon. Tiltalte var også tydelig på at dersom de skulle få kunder ved salongen og fornærmede skulle greie å tjene penger og ha noe å sende hjem til barna, måtte hun selge sex. Situasjonen ga fornærmede lite valg, og reelt sett lå det et press fra tiltalte om sexsalg.

Lagmannsretten slutter seg til tingrettens vurdering av at fornærmede ikke var i en sårbar situasjon fra hun ankom Sverige og at fornærmede åpenbart har hatt et økonomisk insentiv med reisen og oppholdet i Sverige, men at hun etter hvert befant seg i en sårbar situasjon. Samtlige av lagmannsrettens medlemmer er enige om at fornærmede har vært i en sårbar situasjon. Retten har imidlertid delt seg i synet på fra hvilket tidspunkt den sårbare situasjonen forelå, med kun betydning for straffutmålingen:

Flertallet kom til at fornærmede var i en sårbar situasjon fra visumet utløp 31. juli 2017. Fra dette tidspunktet finner lagmannsrettens flertall det bevist at tiltalte misbrakte fornærmedes sårbare situasjon til å utnytte og forlede henne, først til arbeid ved restauranten, deretter til salg av seksuelle tjenester i Tromsø. Lagmannsrettens flertall slutter seg også til tingrettens vurdering av at den tiltalte kvinnen misbrakte fornærmedes sårbare situasjon til å forlede henne til å arbeide og prostituere seg, ved å gi henne uriktig informasjon om at hun kunne få oppholdstillatelse dersom hun oppholdt seg i landene i to år.

Lagmannsrettens mindretall har kommet til at fornærmede først befant seg i en sårbar situasjon etter at hun ikke benyttet returbilletten som hadde avreisedato 15. november 2017, altså på et noe senere tidspunkt enn flertallet. Mindretallet slutter seg for øvrig til flertallets vurdering av misbruk av den sårbare situasjonen, utnyttelsen og forledelsen, men da fra den senere dato.

Lagmannsretten vurderte forholdet som grov menneskehandel, med særlig vekt på at handlingen har gitt tiltalte betydelig utbytte, langt over 100 000 kroner. Fornærmede ble tilkjent 190 000 kroner i oppreisningserstatning og erstatning for manglende lønn med 860 497 kroner.

Dommen ble rettskraftig ved Høyesteretts beslutning HR-2021-354-U, 2021-02-19. Anke til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet.

Bulgarsk kvinne utnyttet til prostitusjon og andre seksuelle formål

Gulating lagmannsrett [LG-2018-122568](#), 2019-01-25

(se tabelloversikt nr. 46)

En bulgarsk mann ble dømt til fire års fengsel for menneskehandel. Fra oktober 2016 til juni 2017 (åtte måneder) utnyttet han en bulgarsk kvinne til prostitusjon og seksuelle formål for seg selv, ved misbruk av hennes sårbare situasjon og annen utilbørlig adferd. Tiltalte har siden 2008 hovedsakelig bodd i Norge. I begynnelsen av 2016 ble han venn med fornærmede via Facebook. Kvinnen var gift og hadde tre barn, kom fra fattige kår og familien ble delvis forsørget med penger som fornærmedes svigerfar tjente ved tigging i Østerrike. Lagmannsretten viser til at kvinnen utviklet følelser for tiltalte, og at han ga uttrykk for det samme overfor henne. Tiltalte forespeilet henne at de skulle gifte seg og få barn sammen, at de skulle få jobb og bolig, og at hun skulle få et bedre liv.

Kvinnen forlot sin familie for å flytte til tiltalte i Norge. Han møtte henne i Bulgaria i oktober 2016, og de reiste først sammen til Polen. Som følge av manglende språkkunnskaper og svært begrensede lese- og skriveferdigheter var fornærmede helt avhengig av tiltaltes bistand i tilnærmet alle gjøremål som krevde en viss orienteringsevne og evne til kommunikasjon med andre. Fornærmede fikk etter kort tid i Polen beskjed av tiltalte om at hun måtte jobbe som prostituert. Hun arbeidet som prostituert langs en motorvei, frem til de i mars 2017 reiste videre til Stavanger, der tiltaltes familie bodde (kone, barn, foreldre). Også i Stavanger satte tiltalte henne i prostitusjon. Tiltalte styrte aktivt og kontrollerte hennes prostitusjonsvirksomhet. Det var han som bestemte prisene og hvor mye hun skulle arbeide, og fornærmede måtte levere alle pengene hun tjente til tiltalte. Tiltalte snakket ofte nedsettende til fornærmede og tidvis brukte han også vold mot henne. Politiets etterforskning av saken ble innledet etter at kvinnen ble oppsøkt av politiet på gaten tidlig i april 2017.

Lagmannsretten fant det bevist at kvinnen var i en sårbar situasjon da kontakten med tiltalte ble etablert, og at dette vedvarte i hele den perioden som er omfattet av tiltalebeslutningen. Tiltalte utnyttet bevisst denne sårbarheten til å skaffe seg selv en økonomisk fordel i form av utbytte fra hennes prostitusjonsvirksomhet. Retten er videre ikke i tvil om at fornærmede, på grunn av følelsesmessig og materiell avhengighet av tiltalte, var helt prisgitt ham, og at hun hadde ikke hadde noen annet reelt og akseptabelt valg enn å forbli i den situasjonen som tiltalte hadde brakt henne inn i. Retten finner det ikke avgjørende ved bevisvurderingen at fornærmede endret forklaring fra politiavhør og legger til grunn at dette hadde sammenheng med frykt for tiltalte og hans familie. Samtidig hadde fornærmede fortsatt følelser for tiltalte, og retten viser til at det i denne type saker ikke er uvanlig at offeret forsøker å dekke over og hjelpe gjerningspersonen.

Lagmannsretten opprettholdt tingrettens straffutmåling ([TSTAV-2018-34153](#), 2018-07-17) og påpeker at allmennpreventive grunner tilsier at det skal reageres strengt på denne type lovovertridelser. Menneskehandel til prostitusjon er en type forbrytelse som i særlig grad rammer unge, fattige og ressursvake kvinner. Forbrytelsene krenker ofrenes personlige frihet og integritet og kan medføre store skadevirkninger. Samtidig er denne form for kriminalitet vanskelig å avdekke, uten bruk av betydelige etterforskningsressurser. Retten viser videre til at fornærmede var utsatt for utnyttelsen i nærmere 8 måneder, og at hun hele denne perioden fullt og helt var prisgitt tiltalte. Lagmannsretten legger videre til grunn ved straffutmålingen, at fornærmede i

ettertid har fremvist symptomer på PTSD. Tiltalte ble frifunnet for kravet om inndragning av utbytte på 40 000 kroner, men ble dømt til å betale erstatning (restitusjon av tapte inntekter) til fornærmede med 30 000 kroner og oppreisning på 150 000 kroner. Lagmannsrettsdommen ble ikke anket.

Fire bulgarske kvinner utnyttet til prostitusjon

Eidsivating lagmannsrett [LE-2016-209073](#), 2017-05-31

(se tabelloversikt nr. 39)

Glåmdal tingrett dømte fire bulgarske statsborgere til fengsel mellom to og syv år for grov menneskehandel og heleri ([16-059871MED-GLOM](#), 2016-11-24). Handlingene var utøvd som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe. De tiltalte, to menn og to kvinner, var forbundet gjennom slektskap og samboerskap. De utnyttet fire bulgarske kvinner til prostitusjon i Oslo i tidsrommet 2011–2015, ved misbruk av deres sårbare situasjon, vold, trusler og annen utilbørlig adferd. Kvinnene kom fra vanskelige forhold i hjemlandet og var forespeilet en forbedret økonomisk tilværelse for seg og sine familier da de ble transportert til Norge. De tiltalte satte dem i prostitusjon og forlangte at de ga fra seg mesteparten av det de tjente til dem. De innlosjerte dem i leilighet, kjørte dem til og fra prostitusjonsområdet, bestemte hvor og når de skulle prostituere seg og fastsatte prisene for de seksuelle tjenestene. Ved flere anledninger slo de kvinnene og truet med at de ville skape vanskeligheter for dem og deres familier dersom de rømte eller lignende. Kvinnene hadde ingen tilknytning til Norge eller kunnskap om det norske hjelpeapparatet, snakket ikke norsk og svært begrenset engelsk og hadde ikke egne penger. Etterforskning av saken startet etter at politiets nødnummer ble oppringt av en av kvinnene i januar 2015. Samtlige fornærmede ble tilkjent oppreisningserstatning (100 000–150 000 kroner) og erstatning for tapte prostitusjonspenger, hvorav det høyeste beløpet var tre millioner kroner.

Domfellelsen for grov menneskehandel ble opprettholdt av **Eidsivating lagmannsrett** med noe reduserte straffer for tre av de domfelte, hhv. seks år for den ene tiltalte kvinnen, fem år og seks måneder for den andre kvinnen, og fem år for den ene tiltalte mannen. Den andre mannen som ble domfelt i tingretten frafalt anken før ankeforhandlingen startet (dømt til fengsel i to år i tingretten). Anke til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet, HR-2017-1576-U.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon

Gulating lagmannsrett [LG-2016-87784](#), 2016-12-02

(se tabelloversikt nr. 32)

En norsk statsborger (opprinnelig fra Nigeria) ble dømt til fengsel i fire år og seks måneder for menneskehandel, trusler, tvang og grovt heleri. I tingrettsbehandlingen av saken ble også en nigeriansk kvinne (tidligere offer for menneskehandel) dømt i samme sak til fengsel i tre år ([TBERG-2014-59467](#), 2014-06-30, hun anket ikke). De tiltalte la til rette for utnyttelse av en nigeriansk kvinne til prostitusjon, etter forutgående avtale eller forståelse med flere personer i Nigeria og/eller Norge.

Kvinnen kom fra fattige kår i Nigeria, var uten arbeid og ble høsten 2011 forledet av andre til å reise til Europa for å få arbeid. Forut for reisen til Norge måtte hun delta på et voodoo-lignende ritual, der hun ble badet i dyreblod og måtte sverge på at hun skulle adlyde det de sa til henne. Hun ble voldtatt i Nigeria, holdt innesperret på et

hotellrom i Spania og fortalt at hun skulle prostituere seg, og hun ble utsatt for trusler om represalier mot nære familiemedlemmer i Nigeria om hun ikke gjorde som hun ble bedt om. Ved ankomst til Norge, var hun uten returbillett og penger til livsopphold. Hun søkte hjelp fra politiet da hun først kom til Norge og søkte da asyl og flyttet på mottak. Her ble hun kontaktet flere ganger og fortalt at hennes mor i Nigeria var kidnappet og ville bli holdt fanget inntil hun gikk med på å arbeide som prostituert i Bergen og betale 65 000 euro i gjeld til bakpersonene. Hun ble utnyttet til prostitusjon i perioden 2011–2012. Handlingene var utøvd som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe; retten viser til at det var bygget opp et helt nettverk av personer i Nigeria, Sør-Europa og i Norge med det formål å drive menneskehandel. Fornærmede ble tilkjent 200 000 i oppreisningserstatning. Domfeltes anke over straffutmålingen ble ikke tillatt fremmet for Høyesterett, HR-2017-228-U.

Rumenske menn og kvinner utnyttet til tvangstjenester (vinningskriminalitet), tigging og tvangsarbeid

Borgarting lagmannsrett [LB-2015-64887](#), 2016-04-06

(se tabelloversikt nr. 35)

En serbokroatisk mann ble dømt til fengsel i to år og seks måneder for å ha utnyttet åtte personer fra Romania (to kvinner og seks menn) til tvangsarbeid. I tingrettsbehandlingen av saken ble også en annen rumensk mann dømt i samme sak ([TOSLO-2014-46545](#), 2015-01-19, han anket ikke).

Lagmannsretten la til grunn at de fornærmede befant seg i en sårbar situasjon, og at de ble utnyttet til tvangsarbeid i form av stjeling, tigging og panting av flasker. Saken gjaldt også domfellelse for to tilfeller av frihetsberøvelse.

I løpet av juli 2012 i Oslo, utnyttet bakmennene de fornærmede til å stjele eller tigge for seg, ved å misbruke deres sårbare situasjon og ved å utøve trusler og vold. De ble forespeilet jobb i Norge og ble transportert med minibuss fra Romania til Oslo. Reisen ble finansiert av tiltalte. Før ankomst til Oslo tok de tiltalte identifikasjonspapirene deres, deretter ble de sluppet av på gaten uten arbeid eller et sted å bo, eller med tilbud om opphold i leilighet i Oslo på kreditt, og de fikk beskjed om å tilbakebetale reiseutgiftene på 200 euro. De tiltalte truet dem blant annet til å stjele diesel og tigge, stjele kobber og mobiltelefoner, og for kvinnene eventuelt til prostitusjon. Truslene bestod i at de blant annet skulle hente flere folk og banke dem, drepe dem eller lignende dersom de ikke betalte. Ved flere anledninger utøvde de vold mot flere av de fornærmede. Dommen gir en grundig gjennomgang av vilkårene i bestemmelsen. De fornærmede ble tilkjent 40 000 kroner hver i oppreisningserstatning.

Rumensk mindreårig jente utnyttet til tvangstjenester

Gulating lagmannsrett [LG-2015-65106](#), 2015-12-08

(se tabelloversikt nr. 33)

En rumensk mann ble dømt til fengsel i ett år for grov menneskehandel og hvitvasking/heleri av penger som var utbytte av straffbare handlinger. Tiltalte og hans kone hadde sommeren 2010 tvunget en 13 år gammel jente til å inngå ekteskap med deres felles sønn etter romfolkets tradisjon ved å betale fornærmedes far (10 000 euro). I september/oktober samme år forledet de henne til å reise fra byen Valcea i Romania via Sverige til byer i Norge, herunder Bergen og Stavanger. De truet, presset og/eller utøvde vold mot henne for å få henne til å stjele fra forretninger, tigge penger, tilby seksuelle tjenester og selge falske gullvarer i Norge. De la også til rette for

utnyttelsen ved å betale og besørge transport fra Romania til Norge, besørge overnatting i bilen og i telt, og ga henne falske gullvarer.

Jenta hadde ikke kommet frivillig inn i arbeids- eller tjenesteforholdet, og kunne ikke komme frivillig ut av det, på grunn av vold eller trusler og ekteskapet med sønnen, hennes avhengighet til de voksne, hennes lave alder, mangelfulle skolegang og språkkunnskaper og mangel på penger til mat, returbillett, sted å bo og kjennskap til det norske hjelpeapparatet. Av skjerpene omstendigheter la retten til grunn at fornærmede, som var 13 år, hadde blitt kynisk utnyttet i en kriminell virksomhet og var blitt satt i dels potensielt farlige situasjoner. Tiltalte ble idømt kontaktforbud og måtte betale 60 000 kroner i oppreisning til fornærmede. Ved straffutmålingen legger tingretten stor vekt på at saken er blitt fire år gammel, noe som skyldes dels at arbeidet med å få tiltalte utlevert fra Romania har tatt tid.

Lagmannsretten understreker at helhetsbildet er en "klassisk" grov menneskehandelssak der offeret har vært fullstendig prisgitt overgriper i et fremmed land og blitt grovt misbrukt og påført store personlige skader og tap. Lagmannsretten antar at straffen i en situasjon som dette trolig ville ligge høyere enn normalstraffen for en voldtekt som er på fire år. Domfelte har imidlertid unndradd seg etterforskning og straffeforfølgelse i Norge ved å ta opphold i Romania hvorfra han ikke er blitt utlevert. Ved straffutmålingen viser lagmannsretten til at han i sitt fravær fra riket ikke kan dømmes til mer enn ett års fengsel.

Saksgang: Bergen tingrett [TBERG-2014-32299](#), 2014-10-14.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon og andre seksuelle formål

Borgarting lagmannsrett [LB-2014-204146](#), 2015-04-30

(se tabelloversikt nr. 34)

En norsk mann ble dømt for å ha utnyttet sin "papirløse" nigerianske samboer til prostitusjon og andre seksuelle formål. I løpet av sommeren/høsten 2011, etter forutgående kontakt via internett, flyttet kvinnen inn i domfeltes bolig. Kvinnen fra Nigeria befant seg i Norge uten pass og oppholdstillatelse. I perioden september 2011 til juni 2013 utnyttet han kvinnen til prostitusjon ved "at han opplevde fordeler ved å kommunisere per e-post og på nettet med mange andre om hennes seksuelle tjenester, blant annet ved bruk av bilder og filmer av henne". Han utnyttet henne også til andre seksuelle formål, herunder til selv å ha sex med henne på en rekke måter og sammen med andre mens det ble filmet og tatt bilder av. Bildene ble lagt ut på nettsteder og/eller sendt til andre per e-post uten kvinnens vitende. Han ble også domfelt for flere seksualforbrytelser, blant annet seksuell omgang med og voldtekt av datterens venninne (dels under, dels over 16 år). Han tok også nakenbilder av henne og la ut på ulike nettsteder. Han var også i besittelse av omfattende overgrepsmateriale, noe av det beslaglagte var egenprodusert. Samlet straff ble satt til fengsel i seks år.

Saksgang: Drammen tingrett [TDRAM-2014-131457](#).

Filippinsk mindreårig gutt utnyttet til seksuelle formål

Gulating lagmannsrett [LG-2013-186438](#), 2014-04-30

(se tabelloversikt nr. 29)

En norsk mann ble dømt til fengsel i tre år for menneskehandel, seksualforbrytelser og besittelse av overgrepsmateriale. Han hadde forledet en 16 år gammel filippinsk gutt fra Italia til Norge, betalt for livsopphold, skole, gitt gaver mv. og samtidig hatt seksuell omgang med ham ved en lang rekke anledninger. Den tiltalte kom i kontakt med gutten på et nettsted. Gutten bodde da i Italia sammen med sin familie. I perioden desember 2010 til mai 2012, utnyttet han gutten til seksuelle formål ved å misbruke hans sårbarhet og fullstendige avhengighet av ham.

Lagmannsretten kom til at det forelå et klart misforhold mellom tiltalte og fornærmede og derved utnyttelse til seksuelt formål. Mannen ble kjent skyldig i å ha skaffet seg den seksuelle omgangen ved utnyttelse av et avhengighetsforhold og tillitsforhold. Oppreisning ble tilkjent med 125 000 kroner.

Saksgang: Jæren tingrett TJARE-2013-65726. Anken til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet, HR-2014-1135-U og HR-2014-2386-F.

To nederlandske mindreårige jenter utnyttet til tvangstjenester (smugling av khat)

Eidsivating lagmannsrett [LE-2013-190528](#), 2014-01-24

(se tabelloversikt nr. 27)

En nederlandsk statsborger, bosatt i London, ble dømt til fengsel i ti måneder for å ha utnyttet døtrene sine til å bistå ham til innførsel av til sammen ca. 82 kilo khat. Selv om barna hadde blitt med frivillig på turen, kom lagmannsretten til at de hadde blitt utsatt for et visst press, og at utnyttelse til narkotikavirksomhet også rammes av straffeloven om menneskehandel. Innførselen av khat ville isolert sett medført fengsel i ca. 60 dager. Ved straffutmålingen ble det bl.a. lagt vekt på hva slags press som var blitt utøvd, samt straffverdigheten av primærforbrytelsen.

Saksgang: Øvre Romerike tingrett TOVRO-2013-135203.

Filippinsk kvinne utnyttet til seksuelle formål

Gulating lagmannsrett [LG-2014-25124](#), 2014-06-18

(se tabelloversikt nr. 28)

En norsk mann ble funnet skyldig i flere voldtekter og seksuelle handlinger mot to filippinske kvinner samt for å ha utnyttet en av kvinnene til seksuelle formål. De fornærmede var au pairer som hans familie var vertsfamilie for i to ulike perioder. Straffen ble fastsatt til fengsel i syv år og seks måneder. Tiltalen om menneskehandel gjaldt en av kvinnene. Mannen hadde fått henne til å flytte fra Filippinene til Norge for å bo og arbeide hos seg som au pair. Han utnyttet henne til seksuelle formål ved å tiltvinge seg seksuell omgang fra oktober 2011 til februar 2012, da politiet hentet henne hjemme hos tiltalte. Politiet hadde fått varsel fra en annen filippinsk au pair om mulige vanskelige forhold for kvinnen.

Retten beskriver at forholdet bærer preg av en form for sexslaveri. Kvinnen var i en sårbar situasjon, idet hun var fra fattige kår og hennes familie hadde behov for penger hun sendte dem. Hun var videre uten midler og sosialt nettverk i Norge, var ukjent med samfunnsforholdene, og det ble opplyst at hun skyldte tiltalte penger for reisen til Norge. Pass, reisedokumenter, mobiltelefon og tilgang til internett ble i perioder fratatt henne. Retten viser til tiltaltes trakasserende, manipulerende og kontrollerende trekk, og at kvinnen levde i frykt for ham. Retten viser også til hennes sårbare stilling som au pair i hans familie. Retten vurderer at det for kvinnen ikke var noen reelle

alternativer til det regimet hun levde under hos tiltalte og fant det bevist at tiltalte misbrukte kvinnens sårbare situasjon til seksuelle formål.

Det ble vurdert straffeskjerpene at tiltalte i løpet av et kort tidsrom begikk forbrytelser mot to au pairer som hans familie var vertsfamilie for. I tingrettsdommen vises det i tillegg til allmennpreventive hensyn i vurderingen av strafferammen. Retten viser til utnyttelsesmuligheten som ligger i at mange unge kvinner fra fattige kår vil være villige til å strekke seg meget langt for å oppnå en bedre økonomisk fremtid, samt at det er lav oppdagelsesrisiko innenfor en lovlig ordning som aupair-ordningen, og i et privat hjem. Kvinnen ble tilkjent 200 000 kroner i oppreisningserstatning.

Saksgang: Stavanger tingrett TSTAV-2013-90605. Anke til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet, [HR-2014-1683-U](#).

Brasiliansk mann utnyttet til prostitusjon, andre seksuelle formål, tvangsarbeid og tvangstjenester

Gulating lagmannsrett [LG-2012-173499](#), 2013-06-25

(se tabelloversikt nr. 25)

En norsk mann ble dømt til fengsel i tre år, hvorav to år ble gjort betinget, for å ha utnyttet en yngre brasiliansk mann til prostitusjon og andre seksuelle formål i saunaen mannen drev. Domfelte måtte betale tilbake den del av inntektene av prostitusjonsvirksomheten som han hadde mottatt fra fornærmede (kr 300 000). Samme beløp ble inndratt som utbytte av straffbar handling. Fornærmede ble tilkjent 200 000 kroner i oppreisningserstatning.

Saksgang: Bergen tingrett TBERG-2012-27006. Anke til Høyesterett over straffekravet ikke tillatt fremmet, HR-2013-2003-U. Anke til Høyesterett hevet for så vidt gjelder det sivile kravet, HR-2014-1137-F.

To kenyanske kvinner utnyttet til seksuelle formål

Borgarting lagmannsrett [LB-2010-136899](#), 2011-11-03

(se tabelloversikt nr. 15)

En norsk mann ble dømt til fengsel i ett år og seks måneder for ved misbruk av sårbar situasjon å ha utnyttet to kenyanske kvinner til seksuelle formål. Han innledet forholdene til de to kvinnene i Nairobi i Kenya i hhv. 2006 og 2007. Under løfte om at de skulle få gå på skole og få en bedret økonomisk tilværelse, bistod han dem med å skaffe flybillett og nødvendige reisedokumenter til Norge. Han forlangte at kvinnene hadde seksuell omgang med andre kvinner og menn for at han selv kunne overvære eller høre på de seksuelle handlingene. De ble utsatt for vold og trusler når de protesterte. Hans egen seksuelle omgang med kvinnene ble ikke rammet av menneskehandelsbestemmelsen. Kvinnene ble tilkjent hhv. 200 000 og 100 000 kroner i oppreisningserstatning. Saksgang: Oslo tingrett TOSLO-2009-149187. Anken til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet, HR-2012-1015-U og HR-2013-129-U.

Litauisk kvinne utnyttet til prostitusjon

Borgarting lagmannsrett [LB-2011-8761](#), 2011-05-19

(se tabelloversikt nr. 20)

En mann fra Litauen ble dømt til fengsel i fem år for utnyttelse av en kvinne fra Litauen til prostitusjon. Han ble også dømt for hallikvirksomhet og voldtekt. En annen mann fra Litauen ble også dømt for hallikvirksomhet og voldtekt i samme sak. De fornærmede i saken var to kvinner som ble forespeilet jobb i Oslo, transportert og innlosjert, kontrollert og utsatt for vold og voldtekt som hhv. utnyttelse til prostitusjon og hallikvirksomhet i perioden juli 2009–oktober 2009. Oppreisningserstatningen som ble tilkjent for menneskehandelen var på 100 000 kroner.

Saksgang: Oslo tingrett TOSLO-2010-130307.

To slovakiske kvinner utnyttet til prostitusjon

Gulating lagmannsrett [LG-2010-111760](#) og [LG-2010-119397](#), 2011-01-21
(se tabelloversikt nr. 14)

En mann fra Slovakia ble dømt til tre års fengsel for omfattende hallikvirksomhet og menneskehandel (ansett for å ligge i bestemmelsens nedre sjikt), samt ett tilfelle av medvirkning til forsøk på falsk forklaring. Oppreisning til de to fornærmede ble satt til kr 40 000 for hver.

Saksgang: Stavanger tingrett TSTAV-2010-32711.

Tolv mindreårige gutter (fra fem ulike land) utnyttet til seksuelle formål

Gulating lagmannsrett [LG-2010-24938](#), 2010-10-07
(se tabelloversikt nr. 17)

En norsk mann og tidligere politiansatt ble dømt til forvaring med en lengstetid på ti år for alvorlige seksuelle overgrep i Norge og utlandet (seksuell omgang med barn under 14 og 16 år, produksjon og besittelse av overgrepsmateriale), og for menneskehandel (medvirkning til utnyttelse av mindreårige til prostitusjon eller andre seksuelle formål). Den seksuelle omgangen var i flere av tilfellene utført på en særlig krenkende måte, og ved flere anledninger var omgangen utført mot vederlag. De fornærmede var 12 gutter fra Brasil, Norge, Romania, Sri Lanka og Tsjekia. Oppreisning til to fornærmede ble satt til kr 60 000–150 000.

Saksgang: Bergen tingrett TBERG-2009-112135. Anken til Høyesterett ble nektet fremmet, HR-2010-2083-U og HR-2011- 1554-F.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon

Gulating lagmannsrett [LG-2009-9070-2](#), 2009-06-24
(se tabelloversikt nr. 12)

En nigeriansk kvinne ble dømt til tre år og to måneders fengsel for å ha hentet en annen nigeriansk kvinne til Norge med falske identitetspapirer, og ved grov vold og trusler tvunget henne til prostitusjon.

Saksgang: Bergen tingrett. **Høyesterett** behandlet **tilleggsdom om erstatning og oppreisning**, se [HR-2010-2139-A](#) 2010-12-14. Kvinnen ble tilkjent 150 000 i oppreisningserstatning. Tiltalte måtte også betale tilbake 400.000 kr som tilbakebetaling av ulovlig ervervede midler.

To russiske kvinner utnyttet til prostitusjon Borgarting lagmannsrett [LB-2005-58617-1](#), 2005-11-08

(se tabelloversikt nr. 1)

Fire menn (fra Georgia, Norge/Tyrkia og Litauen) ble dømt til fengsel i hhv. 11, 5, 4 og 3 år for gruppevoldtekt, voldtekt, medvirkning til menneskehandel, medvirkning til prostitusjonsvirksomhet, legemsbeskadigelse og legemsfornærmelse. To russiske kvinner ble fraktet fra Litauen via Latvia, Estland og Sverige til Norge i desember 2001. Kvinnene ble ved gjentatte trusler, vold og voldtekter tvunget til prostitusjon og ble utsatt for en umenneskelig behandling. Flere av voldtektene ble begått av flere i fellesskap og på en særlig krenkende måte. Det ble ikke brukt prevensjon. Kvinnene var underlagt et volds- og trusselregime som var tilstrekkelig til å få gjennomført overgrepene og har fått store psykiske plager etter overgrepene. Oppreisning ble tilkjent med 200 000 kroner og 150 000 kroner samt erstatning for lidt og fremtidig økonomisk tap med 730 000 kroner og 630 000 kroner.

Saksgang: Oslo tingrett 2005-02-15 - Anke til Høyesterett nektet fremmet, HR-2006-531-U.

Notater

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 Tingrettsdommer

Det er avsagt **24 tingrettsdommer. 5 av de 24** straffesakene omfatter utnyttelse av mindreårige. En av dommene er ikke rettskraftige.

Utnyttelse av fire filippinske kvinner til seksuelle formål

Kristiansand tingrett [19-129221MED-KISA/01](#), 2019-11-12
(se tabelloversikt nr. 49)

En norsk mann ble dømt til fengsel i tre år for menneskehandel samt flere seksuallovbrudd. Tiltalen om menneskehandel gjaldt utnyttelse av fire filippinske kvinner til seksuelle formål, ved misbruk av deres økonomiske sårbarhet og avhengighet av ham. Han overførte penger til kvinnene og familiene deres, hvorpå han så forlanget at de skulle ha seksuell omgang med ham og/eller utføre seksuelle handlinger med ham når han måtte ønske det (under opphold på Filippinene), samt sende ham seksualiserte bilder og video av seg selv. Kvinnene var alle i en sårbar situasjon idet de og deres familie var avhengig av pengene han overførte til dem fra Norge til mat, medisiner og andre nødvendige utgifter.

Etterforskningen av saken ble iverksatt med bakgrunn i tips knyttet til finansielle transaksjoner over landegrensene. De fornærmede har ikke forklart seg for politiet eller i retten. Ved bevisvurderingen har retten lagt vekt på tiltaltes egen forklaring, fremlagte bilder, utskrift av chattelogger, samt vitneforklaringer i retten fra politiet. Ettersom de fornærmede ikke ble avhørt som vitner i saken, ble det ikke reist krav om erstatning.

Anke til Agder lagmannsrett ble nektet fremmet ved beslutning i sak nr. 19-189283AST-ALAG, 2020-01-13. Lagmannsretten finner klart at anken ikke vil føre frem og drøfter nærmere forhold både ved skyldspørsmålet og straffeutmålingen.

Utnyttelse av to menn (fra Afghanistan og Somalia) til seksuelle formål

Nord-Troms tingrett [TNHER-2018-194021-2](#), 2019-07-03
(se tabelloversikt nr. 48)

En norsk mann ble dømt til fengsel i fem år for menneskehandel, samt for å ha skaffet seg seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold og ved å utnytte noens psykiske utviklingshemming. Tiltalen om menneskehandel gjaldt utnyttelse av to av de tre fornærmede i saken til seksuelle formål, ved misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig adferd. Tiltalte hadde en sentral posisjon i samfunnet.

I perioden fra sommeren 2011 til november 2017 utnyttet han den ene fornærmedes posisjon som særlig sårbar og ressurs svak ung, enslig asylsøker til egne seksuelle formål. Han forledet ham blant annet til å tro at han hadde makt og myndighet til å både gi og frata ham oppholdstillatelse og/eller statsborgerskap, slik at fornærmede fryktet konsekvensene av å avslutte eller fortelle om den seksuelle omgangen til andre. Utnyttelsen til seksuelle formål ble påbegynt allerede mens fornærmede var 17 år.

I perioden sommeren 2014 til september 2014 utnyttet han den andre fornærmedes sårbarhet som enslig og ressurssvak asylsøker uten varig oppholdstillatelse til seksuell omgang. Tiltalte forledet ham til å tro at han gjennom sin posisjon kunne skaffe ham bolig, samt til å få varig opphold i Norge.

Retten uttaler at tiltalte har utnyttet og forledet ressurssvake personer i en sårbar situasjon, til seksuell omgang ved å få de til å tro at han blant annet hadde makt og myndighet til å påvirke deres rett til opphold i Norge. Det forelå et markant overmaktsforhold mellom de tiltalte og de fornærmede, og det var ikke noe i forholdet mellom dem som kan forklare den seksuelle omgangen uavhengig av overmaktsforholdet og forledelsen fra tiltaltes side. Retten drøfter nærmere de tilfeller der menneskehandelsbestemmelsen kan anvendes overfor den som selv har utnyttet fornærmede. I saken er det den tiltalte som både har misbrukt en sårbar situasjon hos de fornærmede og mottatt de seksuelle ytelsene, og utnyttelsen er sterkt preget av å selv skaffe seg seksuell tilfredsstillelse. Etter rettens syn må det sentrale for vurderingen være om tiltalte ved en "misbruk av sårbar situasjon" hos fornærmede har "forledet" vedkommende til seksuelle ytelser. Om disse "ytelser" går til gjerningsmannen selv eller andre, må være av underordnet betydning.

De tre fornærmede ble tilkjent oppreisningserstatning på hhv. 250 000, 150 000 og 120 000 kroner. En av de fornærmede ble i tillegg tilkjent menerstatning på 223 000 kroner.

Dommen ble anket til Hålogaland lagmannsrett, men deler av anken ble nektet fremmet i beslutning av 27.9.2019 i sak nr. 19-131505AST-HALO, opprettholdt av Høyesterett, jf. [HR-2019-2111-U](#), 2019-11-15, slik at domfellelsen for menneskehandel ble rettskraftig. Domfelte trakk anken 24.1.2020, slik at dommen i sin helhet ble rettskraftig.

Ugandisk kvinne utnyttet til prostitusjon og andre seksuelle formål

Nord-Troms tingrett [TNHER-2019-15504](#), 2019-06-26

(se tabelloversikt nr. 47)

En norsk mann ble dømt til fengsel i ett år og seks måneder for å ha utnyttet sin samboer til prostitusjon og andre seksuelle ytelser. I tiden november 2013 til november 2015 i Tromsø, utnyttet han en ugandisk kvinne til prostitusjon og/eller til å tilby seksuelle tjenester til ukjente menn, ved misbruk av hennes sårbarhet. Etter å ha forespeilet kvinnen en forbedret økonomisk og emosjonelt tryggere tilværelse for seg selv og hennes familie i Uganda, forledet han henne til å bosette seg sammen med ham i Tromsø. Tiltalte opprettet en nettpprofil med kvinnens identitet som hun ikke hadde tilgang til, hvoretter han ga seg ut for å være kvinnen. Han etablerte kontakt med ulike menn og påla henne å ha seksuell omgang med disse delvis mot vederlag. Kontrollen bestod videre i å nekte henne økonomisk stønad til seg selv og til deres felles sønn, samt til broren i Uganda. Videre fremsatte han trusler om at han skulle ta fra henne foreldreansvaret for barnet og skapte usikkerhet omkring hennes oppholdstillatelse i Norge. Han nektet henne også mat og helse-/tannhelsehjelp, og tillot henne ikke å forlate leiligheten. Tiltalte ble også funnet skyldig i å oppbevare overgrepssbilder av barn. Kvinnen ble tilkjent 200 000 kroner i oppreisningserstatning.

Anke til Hålogaland lagmannsrett ble nektet fremmet ved beslutning i sak nr. 19-171148AST-HALO.

Anke til Høyesterett over lagmannsrettens beslutning ble forkastet, [HR-2020-569-U](#), 2020-03-16.

Ti pakistanske menn utnyttet til tvangsarbeid

Oslo tingrett [TOSLO-2015-105037-3](#), 2018-06-22

Dommen er ikke rettskraftig.

(se tabelloversikt nr. 45)

Tolv personer ble dømt for grov menneskehandel og en rekke andre straffbare forhold, blant annet grove vinningsforbrytelser (den såkalte Lime-saken). Tiltalen om menneskehandel gjaldt utnyttelse av ti pakistanske menn til tvangsarbeid ved misbruk av deres sårbare situasjon og annen utilbørlig atferd. Forholdene var utøvd som ledd i en omfattende organisert kriminell virksomhet. Hovedmannen ble dømt til fengsel i ni år. De andre medtiltalte i saken (blant annet to brødre og flere andre familiemedlemmer) ble dømt til ulike fengselsstraffer, og en ble frifunnet. Hovedmannen ble fradømt retten til å drive selskap eller inneha en ledende stilling eller styreverv i noe selskap. Han ble også dømt til å betale tilbake 42,6 millioner kroner til staten. Lime-saken er en særdeles omfattende sak om arbeidsmarkeds kriminalitet som ble etterforsket av Øst politidistrikt. Høsten 2014 aksjonerte politiet og flere andre etater mot 20 butikker i Lime-kjeden i Rælingen, Oslo, Bærum, Asker, Sandefjord, Larvik og Ski.

Gjennom etterforskningen konkluderte Øst politidistrikt med at tvangselementet overfor flere pakistanske borgere som arbeidet i butikkene falt inn under definisjonen av menneskehandel. Politiet fant glidende overganger til annen nærliggende kriminalitet. De tiltalte rekrutterte mennene ved tilbud om å arbeide i deres butikker og å få oppholdstillatelse i Norge. De kom til Norge som lønnspecialister og mange hadde betalt penger til tiltalte for visum. Butikkene (dagligvarekjeden Lime Minipris AS) var eid og drevet av hovedmannen. Mennene arbeidet lange dager (12-14 timer hver dag, uten fridager) mot ingen eller svært lav lønn, og flere bygget seg opp gjeld gjennom arbeidsforholdet. Det var et over-/underordningsforhold mellom tiltalte og de fornærmede, både i arbeidet, sosial og kulturelt. Flere av de fornærmede utførte også private tjenester for de tiltalte som innebar en fordel for de tiltalte.

Sakskomplekset var svært omfattende, og tiltalen omfattet totalt 34 brudd på straffeloven, arbeidsmiljøloven, utlendingsloven og ligningsloven. De tiltalte ble også dømt til å betale erstatning for visumpenger, manglende lønnsgodtgjørelse og feriepenger til de fornærmede. Saken gikk for Oslo tingrett fra januar til november 2016. Saken er omtalt som den største menneskehandelssaken i Norge. Den omfattende dommen er på 1.100 sider, mens merknadene er på 980 sider.

Tingretten viser til drøftelser i den såkalte Gartneri-saken (HR-2017-1124-A) og viser til at Lime-saken inneholder mange av de samme elementene. Det ble inngått arbeidsavtaler med tiltalte før de kom til Norge, og retten legger til grunn at de fornærmede reiste frivillig. Det forespeilede formålet med opplegget var at de fornærmede skulle få permanent oppholdstillatelse i Norge etter tre år. Det ble ikke brukt fysisk makt, innestenging mv. for å hindre dem til å reise tilbake til Pakistan. Selv om de fornærmede ikke ble direkte lurt inn i situasjonen, ble arbeidshverdagen annerledes og langt mer krevende enn de var forespeilet. De fleste av de fornærmede hadde lite nettverk i Norge utover hverandre og de tiltalte eller de tiltaltes familie. De snakket lite norsk og hadde begrensede engelskkunnskaper. Noen bodde i leiligheter eid eller disponert av hovedtiltalte og hvor husleien og andre utgifter til livsopphold ble til gjeld. Oppholdstillatelsen var knyttet til arbeidsgiver, og de fornærmede visste at det var oppgitt uriktige opplysninger til norske myndigheter. De kunne miste tillatelsen dersom myndighetene ble kjent med deres reelle arbeids- og lønnsvilkår. Hovedtiltalte var uforutsigbar og utsatte de ansatte for ydmykkelser, trusler om avskjedigelse mv. Det var forespeilet at de kunne søke om permanent

oppholdstillatelse etter tre år, og det ble stadig vanskeligere for dem å bryte ut av forholdet. Tingretten viser til flere innlåsnings effekter, ved investeringen i oppholdstillatelsen gjennom arbeidsinnsats, at mange fortløpende satte seg i gjeld til flere av de tiltalte, og at det ble tatt opp lån/kredittkort i de fornærmedes navn i diverse banker og kjøpt biler i deres navn. I tillegg manglet de penger til returbillett og noen hadde ikke tilgang på eget pass. Retten viser til at det var et press i systemet som gjorde at de ikke frivillig kunne komme ut av arbeidsforholdet.

Norsk kvinne utnyttet til prostitusjon og andre seksuelle formål

Øst-Finnmark tingrett [TOSFI-2017-125886](#), 2017-12-14

(se tabelloversikt nr. 44)

En norsk mann ble dømt til fengsel i tre år og ti måneder for menneskehandel, mishandling i nære relasjoner og en rekke andre lovbrudd. Fra høsten 2010 til januar 2012 utnyttet han sin samboers sårbare situasjon til prostitusjon og andre seksuelle formål ved å forlange at hun skulle ha seksuell omgang eller samleie med seg og andre. Kvinnen var i en vanskelig livssituasjon. Hun var arbeidsledig, rusavhengig (avhengig av amfetamin), hørselshemmet og uten fast bolig. Narkotikaen ble i hovedsak finansiert ved at tiltalte ordnet med sexpartnere som ga amfetamin i motytelse for sex med kvinnen. Salg av sex finansierte i hovedsak også tiltaltes amfetaminforbruk. Retten ser det slik at tiltalte hadde manøvrert seg inn i en situasjon der han grovt kunne utnytte fornærmede for å skaffe seg amfetamin som han var sterkt avhengig av. Tiltalte kontrollerte livet hennes, overvåket henne og utøvet vold og trusler. Hun fryktet å bli slått dersom hun ikke var med på tiltaltes opplegg. Kvinnen befant seg i en tilstand hvor hun var ruset på amfetamin og hadde grunnet sin livssituasjon ingen reell mulighet til å motstå eller avverge de seksuelle handlingene. Kvinnen ble tilkjent 250 000 kroner i oppreisningserstatning. Dommen er rettskraftig, se beslutning fra Hålogaland lagmannsrett - LH- 2018-19513, 2018-02-16.

To kroatiske mindreårige jenter utnyttet til tvangstjenester (tyveri)

Oslo tingrett [TOSLO-2016-195538](#), 2017-04-20

(se tabelloversikt nr. 43)

Oslo tingrett dømte en kvinne og mann fra Kroatia (mor og sønn) for utnyttelse av to mindreårige jenter fra Kroatia (datter/søster og svigerdatter/kjæreste) til tyverier. Ved utnyttelse av jentenes sårbare situasjon, forledet de to tiltalte de mindreårige jentene til å reise fra Belgia til Sverige og Norge for å begå tyverier fra personer på offentlig sted. Utnyttelsen skjedde i Stockholm og Oslo i oktober 2015. De tiltalte betalte og besørget fly- og togbilletter og hotellovernattinger. Jentene ble utstyrt med mobil og en av dem med falsk identitet, og de ble sendt ut i gatene og på offentlige transportmidler for å stjele. De fikk ikke beholde utbyttet fra tyveriene selv. Begge sto i et avhengighetsforhold til de tiltalte, kunne ikke språket og hadde ikke penger til hjemreise eller til å betale for oppholdet. Begge var tidligere utsatt for alvorlige krenkelser fra familiemedlemmer. Ut fra jentenes sårbare situasjon og unge alder, fant retten at overtredelsen var å anse som grov, jf. straffeloven 2005 § 258. Dommen drøfter særlig tvangselementet i vilkåret "arbeid eller tjenester" der de fornærmede er mindreårige. Straffen ble satt til fengsel i to år og fire måneder for kvinnen, og ett år og ti måneder for mannen.

Rumensk mindreårig jente utnyttet til prostitusjon

Bergen tingrett [TBERG-2017-17544](#), 2017-03-31

(se tabelloversikt nr. 42)

I Bergen tingrett ble en mann fra Romania dømt til fengsel i to år og åtte måneder for utnyttelse av en mindreårig jente fra Romania til prostitusjon. Tiltalte bidro til å transportere henne til Norge og organisere hennes opphold her, slik at han på egne eller andres vegne helt eller delvis tok pengene hun tjente på prostitusjon i Bergen i oktober 2015. Fornærmede var i en sårbar situasjon fordi hun kom fra fattige kår i Romania og tidligere hadde vært offer for menneskehandel i hjemlandet. Hun var en av fem fornærmede i en straffesak i Romania, der en rumensk mann i 2015 ble dømt til fengsel i over 16 år for menneskehandel med mindreårige. Fornærmede kunne ikke språket her og var uten omsorgspersoner, egne midler eller bolig. Handlingen ble av retten ansett som grov idet fornærmede var i en sårbar situasjon og var under 18 år. Fornærmede hadde ikke fremsatt erstatningskrav.

Ektefelle utnyttet til prostitusjon – unntatt off. gjengivelse

Bergen tingrett 16-142972MED-BERG/03, 2017-03-10

Dom ligger ikke på Lovdata.

(se tabelloversikt nr. 41).

En norsk mann ble dømt i Bergen tingrett for utnyttelse av sin kone. Hun ble truet til prostitusjon ved vold og trusler, og ved misbruk av hennes sårbare situasjon. Dommen er i sin helhet unntatt offentlighet gjengivelse, jf. domstolloven g 130 første ledd.

Syv filippinske mindreårige jenter og gutter utnyttet til seksuelle formål (direktestrømming)

Bergen tingrett [TBERG-2016-61974](#), 2016-12-07

(se tabelloversikt nr. 40)

I juli 2016 ble det reist tiltale etter straffeloven 1902 § 224 mot en norsk mann. Menneskehandel var ett av seks tiltalepunkter. Tiltalte hadde via internett instruert filippinske barn til å utføre seksuelle handlinger med seg selv og til å ha seksuell omgang med andre barn, og beordret at overgrepene ble filmet. Både mellommennene og barna var avhengige av pengene fra ham. De seksuelle overgrepene av de filippinske barna, både jenter og gutter, ble direktestrømmet på nettet gjennom webkameraer. Han brukte også filmene for å få kontakt med norske mindreårige jenter, slik at de også har blitt brukt, og han ble i den forbindelse tiltalt også for flere seksuallovbrudd. Tiltalen omhandlet medvirkning til menneskehandel, idet han var kjøper av tjenesten men også var den som forårsaket at barna ble seksuelt utnyttet. Ved misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig adferd, medvirket han slik til utnyttelse av flere personer til seksuelle formål. Handlingen ble vurdert som grov menneskehandel, idet alle de fornærmede var under 18 år. Statsadvokat ved Det nasjonale statsadvokatembetet fremhever at saken er et eksempel på utvikling av rettspraksis og fenomenforståelse: “Vi har ikke i norsk rettspraksis hatt en tilsvarende tiltalebeslutning som denne, [...] hvor den som bestiller barn til seksuell utnyttelse blir tiltalt for medvirkning til menneskehandel.” Bergen tingrett (TBERG-2016-61974, 7.12.2016) fant at forholdet ble rammet av menneskehandelsbestemmelsen, og han ble dømt blant annet for grov menneskehandel med fengselsstraff i åtte år.

Albansk kvinne utnyttet til prostitusjon Oslo tingrett [TOSLO-2016-3024](#), 2016-03-09

(se tabelloversikt nr. 38)

En albansk statsborger ble domfelt for menneskehandel og legemsfornærmelse under særdeles skjerpene omstendigheter med fengselsstraff i tre år og fem måneder. Fornærmede, en albansk kvinne, var i en kjærestereelasjon med tiltalte og reiste med ham fra Hellas til Norge. Her ble hun utnyttet til prostitusjon i perioden 2012–2015, ved misbruk av hennes sårbare situasjon, vold og trusler. Han forlangte at hun skulle prostituere seg og gi fra seg det hun tjente til han, bestemte hvor og når hun skulle prostituere seg, fastsatte prisene for de seksuelle tjenestene, utsatte henne for vold ved gjentatte anledninger, og truet henne. Hun hadde ingen tilknytning til Norge eller kunnskap om det norske hjelpeapparatet, hun snakket ikke norsk, og hadde ikke egne penger.

Hun søkte tilflukt fra tiltalte ved hjelp av en sikkerhetsvakt i januar 2015 og fikk slik kontakt med politiet. Fornærmede ble tilkjent oppreisningserstatning, men ikke erstatning for tapte prostitusjonspenger.

Rumenske mindreårige (gutt og jente) utnyttet til tvangstjenester Larvik tingrett [TLARV-2013-149986](#) 2013-09-25

(se tabelloversikt nr. 26)

En 34 år gammel far ble dømt til ett års fengsel for overtredelse av bestemmelsen om menneskehandel i straffeloven (grov menneskehandel). Han hadde tatt med to av barna sine til Norge for å tigge for familien. Barna fremsto med handikap de ikke hadde og samlet inn penger til en organisasjon som ikke eksisterte. I tidsrommet 1. juni–9. juli 2013 i Larvik og andre steder i Sør-Norge, utnyttet eller forledet han sin datter (født 1998) og sin sønn (født 1996), til å tigge penger og/eller begå bedrageri. Barna var presset til tiggingen og/eller tvangsarbeidet og kunne ikke frivillig komme ut av det, på grunn av blant annet avhengigheten til sin far, deres lave alder, språkkunnskaper, mangel på kjennskap til hjelpeapparat og mangel på penger til mat og/eller hjemreise.

Rumensk kvinne utnyttet til prostitusjon

Bergen tingrett 13-205885ENE-BBYR/O4, 2013-12-17

Dom ligger ikke på Lovdata.

(se tabelloversikt nr. 30)

En rumensk mann ble drømt til fengsel i to år for å ha utnyttet en rumensk kvinne til prostitusjon. Fra november/ desember 2012 til mars 2013, i Tyskland og Norge (Bergen), utnyttet han kvinnens sårbare situasjon, ved å organisere reisen fra Romania, følge henne, skaffe rom i en leilighet i Bergen, der de bodde sammen, og å motta store deler av prostitusjonsinntektene.

Kvinnen kom fra fattige kår i Romania, hadde ingen jobb eller inntekt, hadde store psykiske problemer (vært innlagt på psykiatrisk sykehus og prøvd å ta sitt liv), og hadde mistet omsorgen for flere barn fordi hun ikke var i stand til å ta seg av dem økonomisk. Hun hadde vokst opp med en mor som var psykisk syk og var blitt utsatt

for mishandling og seksuelle overgrep fra sin stefar. Siktete kjente fornærmede fra Romania og var kjent med hennes sårbare situasjon. Hun hadde søkt hjelp hos siktete og hans familie i vanskelige perioder. I Norge var hun uten returbillett, snakket ikke norsk, hadde ikke annet sted å bo eller kunnskap om det norske hjelpeapparatet. I skjerpene retning la retten vekt på at siktete for egen vinning kynisk utnyttet en ressurs svak kvinne som var i en sårbar og vanskelig situasjon. Siktete var også selv i en vanskelig økonomisk situasjon og utnyttet fornærmede til prostitusjon for å få midler til å dekke eget boliglån. Han mottok ca. halvparten av inntektene fra fornærmedes prostitusjon. Han hadde ikke brukt vold eller trusler overfor fornærmede. Retten vurderer at den utnyttelsen som siktete har utsatt fornærmede for må anses å ha vært svært belastende for henne. I Norge hadde hun blitt funnet av politiet ved flere anledninger i forsøk på å ta livet sitt, og hun fødte også et barn i Norge som hun ble fratatt omsorgen for ved fødselen (far til barnet skal ha vært en kunde). Siktete erklærte seg straffskyldig i henhold til siktelsen og tilståelsen ga noe redusert straff. Kvinnen ble tilkjent kr. 200 000 kroner i oppreisningserstatning.

Fire rumenske mindreårige jenter utnyttet til tvangstjenester og tigging

Bergen tingrett [TBERG-2011-194827](#), 2012-07-05

(se tabelloversikt nr. 24)

Seks personer (tre menn og tre kvinner) fra Romania ble dømt for å ha utnyttet fire mindreårige jenter fra Romania til tvangstjenester og tigging. De tiltalte og de fornærmede er alle romfolk fra området Vâlcea i Romania. De er knyttet til hverandre gjennom slektskap og ekteskap inngått etter romfolkets tradisjon. En av de tiltalte var de fornærmedes mor. I perioden fra våren 2008 til oktober 2010 ble jentene i ulike tidsrom og ulike steder i Sverige og Norge utnyttet til å stjele fra butikker, selge falske gullvarer og tigge penger. De domfelte besørget transport, overnatting, falske identifikasjonspapirer, falske gullvarer og skjørt med lommer som ble benyttet i forbindelse med tyveriene. Retten viser til at de domfelte presset dem til handlingene idet barna ikke hadde kommet frivillig inn i arbeids- eller tjenesteforholdet, og/eller ikke kunne komme frivillig ut av det, på grunn av vold eller trusler, avhengighet til de voksne, lav alder, analfabetisme, mangelfull skolegang og språkkunnskaper, og mangel på penger til mat, returbillett, sted å bo og kjennskap til hjelpeapparatet. En av de mindreårige hadde også selv et barn (født i 2010). De fornærmede var under 18 år da forholdene fant sted, og samtlige tiltalte ble dømt for grov menneskehandel. Domfellelsen gjelder i tillegg medvirkning til voldtekt, medvirkning til samleie med barn under 14 år, seksuell omgang med barn under 16 år, trusler/press til å inngå ekteskap mot vederlag, heleri/hvitvasking, samt brudd på vegtrafikkloven og utlendingsloven.

Ved straffutmålingen ble det pekt på at det var gitt signaler om at straffen i saker om menneskehandel burde økes, men at den aktuelle saken var spesiell da det gjaldt utnyttelse av egen familie. Retten slo fast at saken ikke kun gjaldt kynisk utnyttelse i profittøyemed, og fant at de tiltaltes oppfatning av situasjonen måtte få betydning for straffutmålingen. Kidnapping av jenter i forbindelse med ekteskap etter romfolkets tradisjon forfølges ikke av rumensk påtalemyndighet, noe som ble tillagt en viss betydning i formildende retning. De tiltalte ble frifunnet for enkelte tiltaleposter, men samtlige ble idømt straffer av fengsel fra 1 år og 6 måneder til 3 år og 6 måneder, samt til å betale oppreisning til de fornærmede. Høyesterett behandlet anke over kjennelse om fortsatt fengsling i menneskehandelssaken, [HR-2011-1453-U](#) 2011-07-22. Ankeutvalget sluttet seg til lagmannsrettens tolkning av straffeloven § 224 og beviskravet som var lagt til grunn. Retten vurderte faren for oversoning, siktelses alvor, unndragelsesfaren, bevisenes styrke, varetektsfengslingens lengde, personlige forhold og kom til at videre fengsling ikke utgjorde et uforholdsmessig inngrep.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon

Oslo tingrett 11-129361MED-OTIR/07, 2011-11-23

Dom ligger ikke på Lovdata.

(se tabelloversikt nr. 21)

En mann fra Nigeria ble dømt til fengsel i ti måneder for medvirkning til menneskehandel, som tillegg til straff idømt ved Bergen tingrett av 26.5.2010 (TBERG-2010-65318, se nedenfor). I perioden 2004–2005 deltok han i organiseringen av et arrangert ekteskap (proforma) for å gi en nigeriansk kvinne grunnlag for opphold, for fortsatt utnyttelse til prostitusjon. Kvinnen var i en sårbar situasjon etter at hun i 2003 ble forledet til å reise til Europa for skolegang og arbeid. Ved ankomst til Norge i 2004 ble hun vist på gaten i Oslo for å arbeide som prostituert. Hun turte ikke å motsette seg dette etter trusler om at familien hennes i Nigeria skulle drepes dersom reisekostnadene angitt til 42 000 dollar ikke ble betalt. Tiltalte medvirket til fortsatt utnyttelse av henne ved å samarbeide med bakmann om organiseringen av ekteskapet. Han utnyttet også selv kvinnen ved å kreve betaling for organiseringen. Kvinnen ble tilkjent erstatning med 48 000 kroner og oppreisning med 80 000 kroner.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon

Bergen tingrett 10-126549MED-BBYR/04, 2010-12-10

Dom ligger ikke på Lovdata.

(se tabelloversikt nr. 18)

En norsk mann og en nigeriansk kvinne ble begge dømt til fengsel i ett år og fire måneder for menneskehandel. De besørget at hun i juni 2009 ble fraktet fra Spania til Bergen, utstyrte henne med pass og oppholdstillatelse utstedt til en annen person og instruerte henne om å forklare seg uriktig om innreisens formål. De tiltalte skulle utnytte eller forlede kvinnen til å drive prostitusjon i Bergen og/eller Oslo. Kvinnen var i en sårbar situasjon, hun levde som tigger i Nigeria og ble i januar 2009 forledet av andre til å reise til Spania for å få arbeid mot betaling. I Spania fikk hun ikke arbeid, hadde gjeld og hun måtte skaffe seg inntekt ved prostitusjon. Ved ankomst til Norge var hun blant annet uten returbillett, hadde ikke sted å bo eller penger til livsopphold. Ved sin medvirkning bidro begge de tiltalte til å legge forholdene til rette for at kvinnen skulle kunne utnyttes til prostitusjon i Norge.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon Bergen tingrett [TBERG-2010-65318](#), 2010-05-26

(se tabelloversikt nr. 19)

En mann fra Nigeria ble dømt til fengsel i to år for menneskehandel. Han besørget transport av en nigeriansk kvinne fra Spania til Bergen i november 2009, hvor hun skulle utnyttes til prostitusjon. Forut for reisen medvirket han til å skaffe henne falsk pass og flybillett og instruerte henne om å forklare seg uriktig om reisens formål ved innreise. Han fulgte henne på reisen som ledsager. Kvinnen var i en sårbar situasjon etter at hun i mars/april 2009 ble forledet av andre til å reise til Spania for å få arbeid mot å betale 55 000 euro. I Spania fikk hun ikke arbeid, hadde gjeld og ble utnyttet til prostitusjon. Ved ankomst i Bergen, hadde hun verken returbillett, noe sted og bo eller penger til livsopphold. I straffutmålingen ble det i skjerpene retning lagt vekt på at tiltalte hadde foretatt en kynisk og profittmotivert utnyttelse av fornærmedes sårbarhet og fattigdom. Kvinnen ble tilkjent 50 000 kroner i oppreisningserstatning.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon

Bergen tingrett 09-130521MED-BBYR/02, 2009-11-05

Dom ligger ikke på Lovdata.

(se tabelloversikt nr. 11)

Mann fra Nigeria ble dømt til fengsel i ett år og seks måneder for menneskehandel. Han transporterte en nigeriansk kvinne fra Italia til Bergen etter å ha skaffet henne falskt pass og flybillett og ved å følge henne på reisen. Formålet var at hun skulle prostituere seg i Bergen. Kvinnen befant seg i en sårbar situasjon, etter at hun som tigger i Nigeria var blitt forledet til å reise til Italia ca. 14 dager tidligere for å arbeide der mot at hun betalte 50 000 euro. Under oppholdet i Italia ble hun forsøkt tvunget til prostitusjon og da hun motsatte seg det, ble hun slått og holdt innesperret i en leilighet. Kvinnen ble tilkjent 30 000 kroner i oppreisningserstatning.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon

Bergen tingrett 10-018150MED-BBYR/03, 2010-05-05

Dom ligger ikke på Lovdata.

(se tabelloversikt nr. 16)

En mann fra Nigeria ble dømt til fengsel i ett år og åtte måneder for menneskehandel. Han besørget at en nigeriansk kvinne reiste med fly fra Spania til Bergen for at han selv og/eller andre skulle utnytte eller forlede henne til å drive prostitusjon i Bergen og/eller Oslo. Mannen skaffet henne flybillett og uriktige identitetsdokumenter, fulgte henne på reisen og instruerte henne om å forklare seg uriktig om innreisens formål. Kvinnen var i en sårbar situasjon, hun levde som tigger i Nigeria og ble forledet av andre til å reise til Spania for å få arbeid mot å betale 50 000 euro. I Spania fikk hun ikke arbeid, hadde gjeld og hun måtte skaffe seg inntekt ved prostitusjon. Ved ankomst til Norge var hun blant annet uten returbillett, hadde ikke sted og bo eller penger til livsopphold. Kvinnen ble tilkjent 50 000 kroner i oppreisningserstatning.

To britiske menn utnyttet til tvangsarbeid

Jæren tingrett [TJARE-2008-69332](#), 2008-07-04

(se tabelloversikt nr. 7)

En mann fra Storbritannia ble dømt til fengsel i ett år og seks måneder for å ha utnyttet flere personer til tvangsarbeid. Sammen med sin bror rekrutterte han forut for 20. august 2007 flere personer i England som var i en sårbar situasjon. De var hjemløse, svakt fungerende, og uten arbeid og nevneverdig inntekt. Den tiltalte utstyrte noen av dem med falskt pass og utnyttet de fornærmede ved bruk av meget strengt regime, vold og trusler til å utføre arbeid i form av asfalt- og steinlegging på flere steder i Norge og Sverige, herunder Stavanger og Sandnes-området.

Mennene hadde ingen reell og akseptabel mulighet til å avslutte arbeidsforholdet. Arbeidet var svært dårlig betalt, hvor personene som ble utnyttet fikk mindre i lønn enn opprinnelig avtalt, måtte bo under kummerlige forhold, hadde til tider svært lange arbeidsdager, og ble stadig kontrollert og fortalt/gitt inntrykk av at dersom de ikke utførte arbeidet eller reiste/stakk av ville de bli hentet tilbake, slått eller drept. Kun to av mennene forklarte seg for retten som fornærmede. De to fornærmede fikk 10 000 kroner hver i oppreisningserstatning.

Seks litauiske kvinner utnyttet til prostitusjon

Oslo tingrett 07-090824MED-OTIR/05, 2008-01-08

Dom ligger ikke på Lovdata.

(se tabelloversikt nr. 9)

Tre menn fra Litauen ble dømt til hhv. tvungent psykisk helsevern, fengsel i fire år og fengsel i to år og seks måneder for voldtekter, vold, ran og forsøk på menneskehandel av flere kvinner i prostitusjon. Forsøk på menneskehandel gjaldt seks kvinner fra Litauen. Den ene domfelte mannen begjærte gjenåpning og anførte at han ikke hadde fått en rettferdig rettergang.

Begjæringen ble forkastet, se avgjørelse fra Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker [GK-2009-134](#) 2010-05-21.

Fem rumenske kvinner utnyttet til prostitusjon

Bergen tingrett [TBERG-2007-110891](#), 2008-01-14

(se tabelloversikt nr. 6)

Fire rumenske statsborgere (tre menn og en kvinne) ble dømt til fengsel fra ett år og seks måneder til to år og seks måneder for menneskehandel ved utnyttelse av fem kvinner fra Romania til prostitusjon. To av kvinnene ble tilkjent oppreisningserstatning på hhv. 100 000 og 200 000 kroner.

To thailandske kvinner utnyttet til prostitusjon

Bergen tingrett [TBERG-2007-105604](#), 2007-10-18

Dom ligger ikke på Lovdata

(se tabelloversikt nr. 5)

En kvinne fra Thailand og en kvinne fra Sverige ble dømt til fengsel i hhv. to år og til ett år og seks måneder for menneskehandel. De utnyttet to thailandske kvinner til prostitusjon i leiligheter i ulike byer i Norge. De var forespeilet gode inntektsmuligheter som massører. Kvinnene var begge i sårbare situasjoner, sosialt og økonomisk. Den ene kvinnen ble tilkjent 150 000 kroner i oppreisningserstatning.

Albansk kvinne utnyttet til prostitusjon

Trondheim tingrett [TTRON-2006-135487](#), 2006-11-21

(se tabelloversikt nr. 3)

En mann fra Albania ble frifunnet for overtredelse av straffeloven § 224 første ledd som direkte deltaker i menneskehandel, men dømt etter medvirkningsbestemmelsen i straffebestemmelsen. Han ble dømt til fengsel i 2,5 år og til å betale 2 260 000 kroner i erstatning og oppreisning til ett av ofrene. En albansk mann ble frifunnet for menneskehandel og ble i stedet dømt til seks måneders betinget fengsel for hallikvirksomhet. En norsk mann ble dømt til seks måneders fengsel for hallikvirksomhet, hvorav fem måneder betinget. To andre nordmenn ble begge dømt til 120 dagers fengsel, hvorav 90 dager betinget, for hallikvirksomhet.

Nigeriansk kvinne utnyttet til prostitusjon

Bergen tingrett [TBERG-2006-122732](#), 2006-10-31

(se tabelloversikt nr. 4)

En norsk mann ble dømt til fengsel i tre år og åtte måneder for flere lovbrudd mot en kvinne fra Nigeria med oppholdstillatelse i Italia. Kvinnen oppholdt seg i Norge og Bergen i tre måneder om gangen for å tjene til livets opphold ved prostitusjon. Tiltalte ble dømt for grovt ran, voldtekt, frihetsberøvelse og forsøk på å utnytte kvinnen til prostitusjon ved fremsettelse av trusler (pistol), med sikte på å ta inntektene hennes. Kvinnen ble tilkjent 100 000 kroner i oppreisningserstatning. Etter anke fra påtalemyndigheten, behandlet Gulating lagmannsrett spørsmålet om straffutmåling, [LG-2006-162099](#). Mannen ble i lagmannsretten idømt forvaring i seks år, med en minstetid på fire år, ettersom det forelå en kvalifisert og reell fare for nye, alvorlige straffbare forhold.

Notater

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.6 Frifinnelsesdommer

■ Frifinnelsesdommer – Høyesterett

Tiltale om utnyttelse av filippinske barn til seksuelle formål (direktestrømming)

[HR-2020-2136-A](#), 2020-11-05

I **Bergen tingrett** ([TBERG-2018-51923](#), 2019-02-20) ble en norsk mann dømt til fengsel i 16 år for medvirkning til en rekke seksuelle overgrep mot barn under 14 år og under 16 år. Gjennom internettkontakt og webkamera i tidsrommet våren 2011 til oktober 2016, fikk han andre personer på Filippinene til å begå overgrep mot betaling eller lovnader om betaling. Tiltalte ble også domfelt for medvirkning til incest, samt blant annet besittelse av film og bilder som viser barn fremstilt på en seksualisert måte. Han ble også domfelt for seksualisert chat som omhandlet barn. Tiltale ble imidlertid **frikjent for medvirkning til grov menneskehandel**. Slik tingretten ser det, har han ikke ved sine handlinger bidratt til å organisere eller legge til rette for slik utnyttelse. Han har heller ikke lagt til rette for andre seksualovergrepere eller organisert noe i den forbindelse. Kjernen i hans straffbare handlinger er instruks om og betaling for enkeltstående seksuelle overgrep, noen ganger mot de samme, men svært ofte også forskjellige fornærmede. **Gulathing lagmannsrett** ([LG-2019-43211](#), 2020-02-18) sluttet seg til tingrettens begrunnelse (se post XII). I lagmannsretten ble straffen for nettovergrepene skjerpet til 19 års forvaring med en minstetid på 10 år. Frifinnelsen for menneskehandel ble anket av påtalemyndigheten til Høyesterett.

Ved dom i **Høyesterett** av 5.11.2020 opprettholder Høyesteretts flertall på fire dommere frifinnelsen for medvirkning til grov menneskehandel under henvisning til lovens forarbeider og tidligere rettspraksis (se punkt 13-42). Én dommer kom til at tiltaltes handlinger også ble rammet av straffebudet mot menneskehandel (se punkt 134-157). Dommen, med delvis dissens (4-1), avklarer at medvirkning til slike seksuelle overgrep som i saken her bare rammes som menneskehandel dersom tiltalte også har en rolle som kan karakteriseres som bakmann, typisk ved å bidra til at fornærmede blir offer for menneskehandel. Videre gir dommen retningslinjer for reaksjonsfastsettelsen ved denne type seksuallovbrudd.

En samlet Høyesterett la til grunn at seksuallovbruddene var så omfattende og alvorlige at straffen måtte settes til 21 år. Under tvil kom retten til at det ikke var grunnlag for forvaringsstraff.

I dommens drøftinger knyttet til menneskehandel viser førstvoterende dommer til at lovens forarbeider, og senere rettspraksis som følger opp forarbeidene, snevrer inn anvendelsesområdet på en slik måte at tiltaltes forhold faller utenfor (se punkt 19). Dommeren skriver: "Oppsummert oppfatter jeg forarbeidene slik at det er bakmann som er ment rammet. Utnyttelse i forbindelse med egen seksuell tilfredsstillelse er ikke tenkt omfattet, med mindre vedkommende også har en form for bakmannsrolle" (se punkt 27).

Dommeren presiserer at kjernen i avgrensningen av straffebudets rekkevidde, basert på forarbeider og rettspraksis, er at det er bakmannsrollen – eventuelt i kombinasjon med eget misbruk – som er ment rammet. Omfanget og karakteren av lovbruddene gjør da – for lovforståelsen – ingen forskjell (se punkt 38).

Dommeren skriver videre: "Det kan nok anføres gode grunner for å ramme slike handlinger som A har gjort seg skyldig i som menneskehandel. Blant annet ville dette få frem en graverende side ved hans handlinger som ikke

dekkes av domfellelsen for seksuallovbruddene. Men ved tolking av et straffebuds rekkevidde vil reelle hensyn – hvordan loven bør være – regulært spille en helt underordnet rolle dersom det fører til et ugunstig resultat for tiltalte. Noen betydning for lovforståelsen i saken her har dette etter min oppfatning ikke" (se punkt 41). Dommeren oppsummerer tolkingen av bestemmelsen om menneskehandel slik: "Medvirkning til slike seksuelle overgrep som i saken her, rammes bare av straffeloven § 257 første ledd bokstav a dersom siktede også har en rolle som kan karakteriseres som bakmann, typisk ved å bidra til at fornærmede blir offer for menneskehandel" (se punkt 42).

Den dissenterende dommeren mener derimot at tiltalte skal dømmes for medvirkning og forsøk på medvirkning til grov menneskehandel: "Straffelovens bestemmelse om menneskehandel rammer både den som «utnytter» en person til nærmere bestemte formål, jf. § 257 første ledd, og bakmennene som «legger forholdene til rette ... ved å anskaffe, transportere eller motta» en person til slik utnyttelse, jf. andre ledd bokstav a. Etter mitt syn står utnytelsesalternativet i første ledd på egne ben. Jeg er ikke enig med førstvoterende i at straffebudet bare er ment å ramme «bakmannsrollen – eventuelt i kombinasjon med eget misbruk», og følgelig heller ikke i at medvirkning bare rammes «dersom siktede også har en rolle som kan karakteriseres som bakmann»" (se punkt 136).

Dommeren presiserer videre at denne saken gjelder medvirkning til omsorgspersoners menneskehandel, og at det er ingen holdepunkter for at lovgiver mente å begrense det alminnelige medvirkningsbegrepet da straffeloven § 224 om menneskehandel ble vedtatt i 2003. Det ble tvert imot inntatt en generell medvirkningsbestemmelse i andre ledd bokstav b som rammes den som "på annen måte medvirker til utnyttelsen eller forledelsen" (se punkt 146).

Videre fremheves det at denne saken gjelder kjøp av grove seksuelle overgrep mot barn som selges til et ubestemt antall overgripere på pedofile nettsteder: "Sett fra omsorgspersonenes ståsted står vi ikke overfor omsetning «av enkeltstående seksuelle tjenester». Det dreier seg tvert imot om utnyttelse gjennom gjentatte seksuelle overgrep mot hvert enkelt barn i selvstendige fortsatte forbrytelser" (se punkt 150).

Dommeren konkluderer med at forholdet i denne saken omfattes av medvirkning til menneskehandel også med følgende begrunnelse: "Kjøperen av seksuelle overgrep mot barn medvirker til hovedmannens fortsatte menneskehandel ved å oppmuntre til utnyttelsen av barnet gjennom avtaler om betaling kombinert med forutgående og samtidige instruksjoner om hva overgrepene skal bestå i. Forutsatt at også det subjektive straffbarhetsvilkåret er oppfylt, mener jeg dette rammes som psykisk medvirkning hva enten mottakeren kjøper overgrep mot barnet ved én eller ved flere anledninger" (se punkt 152).

De tre andre dommerne er i hovedsak og i resultatet enige med førstvoterende dommer.

Sammendrag av dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#).

Tiltale om utnyttelse av 11 barn (7 jenter og 4 gutter) fra Romania, Filippinene, Madagaskar og andre steder til seksuelle formål (direktestrømming)

[HR-2020-2137-A](#), 2020-11-05

En norsk mann ble i Bergen tingrett ([TBERG-2019-31526-2](#), 2019-08-16) dømt til fengsel i 16 år for medvirkning til en rekke grove seksuelle overgrep mot barn samt forsøk på dette. Gjennom internettkontakt og webkamera i tidsrommet 2010 til februar 2017, instruerte han andre personer i Romania, på Filippinene og på Madagaskar til å begå overgrepene mot betaling. Tiltalebeslutningen gjelder 11 barn, alle under 14 år med unntak for ett av dem som var under 16 år. Overgrepene ble direktestrømmet til tiltalte. Tiltalte ble også domfelt for medvirkning til incest, samt blant annet besittelse av tekst og bilder som seksualiserer eller viser overgrep mot barn. **Tingretten frifant under tvil tiltalte for medvirkning til grov menneskehandel.** Bergen tingrett viste blant annet til Høyesteretts avgjørelse i HR-2011-1645-A (frifinnelse for menneskehandel) hvor det ble lagt til grunn at det primært er tilbydersiden som rammes av straffebudet, og ikke den som er kjøper eller mottaker av enkeltstående handlinger og tjenester. Tingretten mente tiltalte ikke hadde medvirket til at barna var kommet i en posisjon hvor de ble utsatt for overgrep, og at det faller utenfor bestemmelsen at tiltalte bidro til at de blir værende i en situasjon med overgrep. Frifinnelsen for menneskehandel ble anket av påtalemyndigheten.

Gulating lagmannsrett ([LG-2019-134901-2](#), 2020-02-17) mente forholdet falt under straffebestemmelsen om **grov menneskehandel**. Retten viser til at tiltaltes medvirkningshandling i saken har hatt et så stort omfang, og at hele tiltaltes virksomhet må ses under ett. Tiltalte har over et langt tidsrom tallrikt og systematisk søkt etter barn som kan seksuelt misbrukes gjennom nettovergrep. Han var klar over at de fornærmedes omsorgspersoner systematisk utnyttet eller forledet barna for å skaffe inntekter til familiens underhold. Tiltalte har for øvrig utelukkende henvendt seg til personer som levde under fattigslige kår, og lagmannsretten legger til grunn at årsaken til dette var at han der fant det laveste prisnivået for de tjenester han søkte, og fordi oppdagelsesrisikoen der var lavest. I form av instruksjoner og betaling har han straffbart medvirket til at barnet forble i posisjonen som offer for seksuell utnyttelse, og retten mener dette ligger vel innenfor lovens ordlyd og formålet med forbudet mot menneskehandel. I lagmannsretten ble **straffen skjerpet** til forvaring med en lengstetid på 16 år og en minstetid på 11 år. Retten viser til at de fornærmede var helt ned i 10 måneder gammel, og flere av de fornærmede var for øvrig under 10 år. To av de fornærmede ble hver tilkjent 250 000 kroner i oppreisning.

Ved dom 5.11.2020 konkluderte **Høyesterett**, som behandlet saken sammen med HR-2020-2136-A (se ovenfor), med at tiltalte ikke kunne dømmes for medvirkning til menneskehandel, jf. straffeloven § 257. Høyesterett presiserer at det ikke er faktisk grunnlag for å si at tiltalte har medvirket til at ofrene har blitt rekruttert og viser i sin helhet til drøftingene gjort i HR-2020-2136-A, avsnitt 20-42.

Sammendrag av dommen er oversatt, se [engelsk versjon](#).

Tiltale om utnyttelse av ukrainske mindreårige jenter til seksuelle formål

[HR-2011-1645-A - Rt-2011-1127](#), 2011-09-01

Saken gjaldt tolkning av begrepet "utnytter" i straffeloven § 224 første ledd om menneskehandel og reiste særlig spørsmål om straffebudet bare rammer tilbydersiden i menneskehandelen, eller om også personer på mottaker-siden kan rammes. En mann hadde i Ukraina betalt penger til et fotostudio og foresatte til fire jenter i alderen 11 til 16 år for å ta "barnepornografiske bilder" av jentene til eget bruk (rettens begrepsbruk, i dag brukes hovedsakelig begrepet "overgrepsbilder"). Høyesterett fant det ut fra lovens forarbeider klart at den som mottar enkeltstående tjenester av seksuell karakter fra et offer for menneskehandel, ikke rammes av straffebestemmelsen. Saksgang: Oslo tingrett TOSLO-2010-69233 - Borgarting lagmannsrett [LB-2010-116526](#).

■ Frifinnelsesdommer – Lagmannsretten

Tiltale om utnyttelse av colombiansk kvinne til tvangsarbeid

Hålogaland lagmannsrett [LH-2020-49755](#), 2020-12-09

Dommen er rettskraftig.

En norsk mann ble ved Øst-Finnmark tingrett ([TOSFI-2019-133103](#), 2020-02-13) dømt til fengsel i fem år og åtte måneder for menneskehandel til tvangsarbeid samt seksuallovbrudd. Tiltalen om menneskehandel gjaldt utnyttelse av kvinnen til tvangsarbeid. I perioden august–september 2019 arbeidet kvinnen daglig i omkring 12 timer uten arbeidskontrakt og lønn på hans restaurant, samt utførte blant annet husarbeid hos ham. Hun behersket ikke språket, var ubemidlet, uten noe nettverk, uten kunnskap om norske forhold, og var avhengig av ham for bolig og mat. Han ble også dømt for seksuallovbrudd mot kvinnen (voldtekt). Fornærmede ble tilkjent 175 000 kroner i oppreisningserstatning og 25 000 kroner i erstatning for tapte lønnsinntekter.

I **lagmannsretten** ble tiltalte frifunnet for menneskehandel, jf. straffeloven § 257, og for voldtekt, jf. § 292, jf. § 291. Lagmannsretten festet ikke lit til fornærmedes forklaring om arbeidsforholdene og de seksuelle overgrepene. De arbeidsforholdene som ble lagt til grunn, ble vurdert til å ikke rammes av straffeloven om menneskehandel til tvangsarbeid. Tiltalte ble også frifunnet for kravet om oppreisning, men dømt til å betale erstatning for manglende lønnsutbetalinger. Videre gjaldt saken straffutmåling for overtredelse av straffeloven § 361 om dokumentforfalskning, som var rettskraftig avgjort ved tingrettens dom.

Retten viser til at tiltalte og fornærmede har forklart seg svært forskjellig om forholdene i saken. Hva gjelder frifinnelsen for menneskehandel, legger retten til grunn at fornærmede har arbeidet på tiltaltes restaurant og gjort husarbeid i hjemmet, men i et mindre omfang enn det hun forklarer og uten fysisk tvang av noe slag. Lagmannsretten fester ikke lit til fornærmedes forklaring om at hun ble tvunget til å jobbe lange dager både i huset og i restauranten. De viser til at hennes forklaring om arbeidsinnsatsen i hjemmet og på restauranten fremstår som overdrevet og lite troverdig.

Lagmannsretten finner i lovanvendelsen at det i saken er flere relevante momenter for tvangsarbeid, med referanse til Høyesterett vurdering i den såkalte Gartnerisaken (HR-2017-1124-A). Men retten presiserer at tilstedeværelse av momenter ikke i seg selv er tilstrekkelig til at forholdet rammes av straffebudet. Det må foretas en konkret helhetsvurdering av fornærmedes forhold.

Ved vurderingen av om fornærmede har vært utsatt for tvangsarbeid, må det etter lagmannsrettens syn tas utgangspunkt i bakgrunnen for at fornærmede kom til Norge.

Retten viser til at hun primært kom for å ha et forhold til tiltalte, og at de møtte hverandre på et datingnettsted. Retten viser videre til at kontakten mellom partene var av svært seksuell karakter, at hun hadde en forventning om å ha et forhold, og at tiltalte og fornærmede skulle finne ut av om de passet sammen. Retten beskriver videre at fornærmede kommer fra fattige kår i Colombia, men at det ikke er uvanlig at norske menn finner seg – gjerne en mye yngre – partner fra land med adskillig lavere levestandard enn i Norge. Retten viser til at fornærmede således kom helt frivillig til Norge med håp om et bedre liv.

Videre bemerker lagmannsretten at hun fikk bevege seg fritt, og at hun hadde full tilgang til internett via mobil og PC slik at hun kunne kontakte venner og bekjente. Lagmannsretten legger videre vekt på at arbeidet ikke var spesielt krevende fysisk, at arbeidet fulgte normale arbeidstider, og at hun heller ikke jobbet lenge – kun noen uker.

Lagmannsretten bemerker at det fremstår som klart kritikkverdig og med preg av utnyttelse av tiltalte at han avtalte lav lønn, og at hun arbeidet på restauranten uten arbeidstillatelse. Dette skjedde imidlertid helt frivillig, og på et tidspunkt ba fornærmede om mer arbeid, slik at hun kunne tjene penger for å reise bort. Hun ble forledet ved at hun ble lovet mer arbeid enn hun faktisk fikk utføre. Lagmannsretten bemerker at dette kan være straffbart etter andre straffebestemmelser, men at forholdet i denne saken ikke er tilstrekkelig til at tiltalte skal dømmes for overtredelse av straffeloven § 257. Lagmannsretten konstaterer at fornærmede hadde et lønnskrav, og at hun uten betaling ikke ville komme seg bort fra oppholdsstedet. Hun var således i en presset og vanskelig situasjon, men ikke låst i en slik grad at forholdet rammes av bestemmelsen om tvangsarbeid. Etter en samlet helhetsvurdering finner lagmannsretten dermed at forholdet ikke rammes av straffeloven § 257 første ledd bokstav b.

Av de sivile krav, ble tiltalte i lagmannsretten frifunnet for krav om oppreisning. Lagmannsretten fant derimot grunnlag for å oppstille et personlig ansvar for tiltalte for det utestående lønnskravet. Tiltalte ble dømt til å betale 26 553 kroner til fornærmede. Dommen ble ikke anket.

Tiltale om grov utnyttelse av fire indiske menn til tvangsarbeid

Gulating lagmannsrett [LG-2019-26808](#), 2019-12-11

En indisk mann og en indisk kvinne (ektefeller) ble dømt til fengsel i hhv. to år og to måneder, og ett år og seks måneder for grov menneskehandel og andre straffbare forhold, se Stavanger tingrett [TSTAV-2018-72212](#), 2019-01-15. Tingretten mente de tiltalte utnyttet fire indiske kokker til tvangsarbeid i ekteparets restaurant.

De fornærmede jobbet sammenhengende som kokk ved restauranten 6-7 dager i uken i inntil 10-12 timer daglig, til en lønn som lå langt under norsk tariff lønn. To av kokkene arbeidet ved restauranten i en periode på ett-to år, og to i en periode på 3 uker–1,5 mnd. De mottok/skulle motta ca. 5000-8000 kroner pr. måned i lønn, utbetalt i India. Det var etablert et fiktivt lønns- og kontraktsystem overfor arbeiderne og norske myndigheter, og fiktive lønns slipper viste lønnsutbetalinger som ikke hadde funnet sted. Arbeidet til alle de fem fornærmede ble utført under kritikkverdige fysiske arbeidsforhold, herunder lav takhøyde, dårlige lysforhold og mangelfull ventilasjon.

En enstemmig lagmannsrett kom til at de tiltalte måtte frifinnes for å ha utnyttet to av kokkene som hadde jobbet kortest tid i restauranten. Retten mener de ikke hadde vært utsatt for noen innlåsnings effekt, ei heller tvang eller press.

Det forelå imidlertid dissens ved vurderingen som gjaldt to av de fornærmede som hadde jobbet lengst. Et bestemmende mindretall (to fagdommere og en meddommer) mente de tiltalte måtte frifinnes for menneskehandel også når det gjaldt disse to kokkene. Mindretallet mente de fornærmede ikke befant seg i en "sårbar situasjon" som tvang dem eller presset dem til å bli stående i arbeidsforholdet ved restauranten. Etter mindretallets syn hadde saksforholdet "klare likhetstrekk med tilfeller av sosial dumping som kan knyttes til

arbeidsinnvandring eller kortvarige arbeidskontrakter hvor utenlandske arbeidstakere får vesentlig dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn norske arbeidstakere." Mindretallet kom til at "det ikke er ført bevis for en slik grad av utnyttelse av en sårbar situasjon som loven krever, verken i India eller i Norge, at de fornærmede ikke hadde annet realistisk valg enn å arbeide ved restauranten." Mindretallet vurderte således at begge de fornærmede hadde "en reell valgadgang med hensyn til å komme seg ut av arbeidsforholdet", og at "alternativene fremstod verken objektivt eller subjektivt som uforholdsmessig byrdefulle å velge."

Lagmannsrettens flertall sluttet seg til tingrettens vurderinger som la til grunn at de tiltalte hadde begått lovbrudd om dokumentforfalskning og diverse brudd på arbeidsmiljøloven og utlendingsloven. De ble dømt til fengsel i hhv. 120 og 60 dager.

Selv om det indiske paret ble frifunnet for menneskehandel ved tvangsarbeid, ble de dømt de til å betale til sammen 800.000 kroner i erstatning til de to kokkene som var ansatt i restauranten lengst. De ble også dømt til å betale til sammen 45.000 kroner i oppreisning til disse to. Dommen ble ikke anket.

Tiltale om grov utnyttelse av norsk mann til tvangsarbeid

Hålogaland lagmannsrett [LH-2018-126659](#), 2018-12-18

Saken gjaldt tiltale for en lang rekke overtredelser av næringslovgivningen i forbindelse med tiltaltes drift av ulike selskaper innenfor bygge- og konsulentbransjen. Han var i en dom fra 2014 for tilsvarende forhold fradømt retten til å drive næringsvirksomhet for en periode på tre år. På bakgrunn av at tiltalte hadde fått en sårbar person med rus- og psykiatriproblemer til å påta seg verv i selskapene, var han også tiltalt for grov menneskehandel, subsidiært grovt bedrageri. Det var bare for dette tiltalepunktet at skyldspørsmålet sto til behandling for lagmannsretten. Resultatet ble at han på dette punkt ble dømt for grovt bedrageri.

Etter lagmannsrettens vurdering hadde ikke fornærmede vært utsatt for tvangsarbeid som kunne gi grunnlag for domfellelse for menneskehandel. Lagmannsretten viser til HR-2017-1124-A (Gartneri-saken) avsnitt 25, der Høyesterett skriver hva som skal regnes som tvangsarbeid. På denne bakgrunn mener lagmannsretten at det ikke er riktig å si at fornærmede ble utsatt for tvangsarbeid i lovens forstand. Retten viser til at fornærmede lenge ønsket å fortsette i de rollene han hadde fått i de aktuelle selskapene. Etter hvert ble situasjonen mer ubehagelig for ham, slik at han vurderte å trekke seg ut, men det kan ikke legges til grunn at det var uforholdsmessig byrdefullt for ham å gjøre det. Retten vektlegger også at da fornærmede ville trekke seg ut av selskapene, var hans situasjon slik at han fikk hjelp til å gjøre det. Lagmannsretten tilføyer at fornærmedes psykiske helse og rusmisbruk ikke i seg selv i en sak som dette gir grunnlag for å si at han ble utsatt for tvangsarbeid. Samlet straff for svært omfattende overtredelser av næringslovgivningen ble fastsatt til fengsel i 4 år. Tiltalte ble også idømt næringsforbud for alltid og inndragning av utbytte med 4 millioner kroner.

Saksgang: Nord-Troms tingrett TNHER-2018-14188. Anke til Høyesterett ikke tillatt fremmet, HR-2019-454-U.

Tiltale om utnyttelse av vietnamesiske menn og kvinner (sesongarbeidere) til tvangsarbeid

Borgarting lagmannsrett [LB-2016-154917](#), 2017-06-30

En norsk mann ble i Eiker, Modum og Sigdal tingrett ([TEMSI-2015-105939](#), 2016-3-15) dømt til fengsel i fem år for å ha utnyttet en rekke ansatte til tvangsarbeid. Han fungerte som mellommann mellom vietnamesiske sesongarbeidere og norske gårdseiere. Retten fant at forholdet kvalifiserte til grov menneskehandel. I ankebehandlingen i Borgarting lagmannsrett ble han frifunnet for tvangsarbeid, men dømt for medvirkning til skatteunndragelse og grov selvvask. Dommen er en jurykjennelse og frifinnelsen for menneskehandel er derfor ikke nærmere begrunnet. Dommen ble ikke anket.

Tiltale om utnyttelse av filippinske kvinner (au pairer) til tvangsarbeid

Borgarting lagmannsrett [LB-2014-9300-1](#), 2014-12-08

I sak om tiltale for overtredelse av straffeloven § 224 første ledd bokstav b (tvangsarbeid) fant lagmannsretten etter en konkret vurdering at au pairene hadde mulighet til frivillig å komme seg ut av arbeidsforholdet. De tiltalte ble frifunnet. Ved tingrettens dom var de tiltalte rettskraftig dømt for overtredelse av utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a. Straffen ble fastsatt til betinget fengsel i 21 dager for den ene tiltalte og betinget fengsel i 24 dager samt en bot på 10 000 kroner for den andre tiltalte.

Saksgang: Oslo tingrett TOSLO-2013-63097

Tiltale om utnyttelse av nigeriansk kvinne til prostitusjon

Borgarting lagmannsrett [LB-2013-100192](#), 2013-09-16

Nigeriansk kvinne ble frifunnet for tiltale om menneskehandel. Det var ikke ført bevis for at fornærmede var et offer for menneskehandel, at tiltalte var kjent med en eventuell menneskehandel, eller at hun hadde vært "mottaker" av fornærmede eller medvirket på annen måte. Kvinnen ble også frifunnet for tiltalen om heleri/hvitvasking. Den prostituerte betaling av egne inntekter fra prostitusjon til den som fremmet prostitusjonen kunne ikke rammes av straffebestemmelsen om heleri/hvitvasking, og bevissituasjonen i saken var for uklar. Det forelå ingen forklaringer fra de medprostituerte. Det ble ikke funnet bevist at fornærmede i saken var "i en sårbar situasjon".

Saksgang: Oslo tingrett [TOSLO-2012-63420](#). Anke til Høyesterett over saksbehandling tillatt fremmet, deretter forkastet, se dom [HR-2014-471-A](#).

Saken er del av det såkalte Benin-komplekset: Den første dommen i saken (Oslo tingrett 10- 018699MED-OTIR/032010, 2010-10-22 – dom ligger ikke på Lovdata) ble opphevet av lagmannsretten. Den nigerianske kvinnen ble her dømt til fengsel i ni måneder for menneskehandel. Tingretten viser til at hun tok imot og utnyttet en nigeriansk kvinne til prostitusjon i en leilighet i Oslo, der det bodde flere prostituerte fra før. Den fornærmede kvinnen hadde tidligere vært prostituert i Spania for å betale gjeld til bakmenn (for transport fra Nigeria til Spania to år tidligere). Før avreise fra Nigeria hadde den fornærmede gjennomgått et voodoo-rituale, med forpliktelse til å betale gjelden. Hun ble utstyrt med flybillett og falske identitetspapirer for å reise videre til Norge, tatt imot i Oslo og instruert om å prostituere seg ute for å betale for opphold i leiligheten og til bakmenn.

Dommen ble ikke forkynt for tiltalte før august 2011, og etter anke opphevet lagmannsretten dommen. Saken ble behandlet på nytt i tingretten, der tiltalte ble dømt til fengsel i to år og tre måneder for menneskehandel.

Tiltale om utnyttelse av norsk kvinne til seksuelle handlinger

Borgarting lagmannsrett [LB-2011-157920](#), 2012-11-02

Oslo statsadvokatembeter tok 21.9.2010 ut tiltale om menneskehandel og flere seksuallovbrudd. En politibetjent på et lensmannskontor oppsøkte i 2002 en 15 år gammel jente på en datingside på internett og innledet et seksuelt forhold. Jenta var i en sårbar situasjon, hun hadde psykiske problemer og manglende støtte og problemer hjemme. Tiltalen om menneskehandel gjaldt et forhold fra 2009, der han påtok seg å bistå jenta med å få orden på hennes økonomi og lånte henne penger som ble avtalt tilbakeført ved at han via webkamera overvar jenta ha seksuell omgang med sin kjæreste og mottok andre seksualiserte bilder og lydfiler som han lagret på sin pc. Tiltalen gjaldt også flere andre forhold, blant annet besittelse av overgrepsmateriale mot barn.

Han ble frikjent for menneskehandel i tingretten (Moss tingrett TMOSS-2010-153306), men ble dømt til fengsel i to år for andre seksualforbrytelser. Han tapte også retten til å inneha stilling i politiet i fremtiden. Anken til lagmannsretten gjaldt blant annet frifinnelsen for menneskehandel. Lagmannsretten kan ikke se at tiltalte satte henne i en situasjon hvor hun ikke hadde noe reelt og akseptabelt valg, selv om man tar hensyn til at hun hadde psykiske problemer. Retten kan heller ikke se at tiltalte hadde grunn til å tro at fornærmede følte at hun ikke hadde noe reelt handlingsalternativ. Lagmannsretten vurderte således at tiltalte ikke misbrakte fornærmedes sårbare situasjon til å få overført lyd og bilder av henne i seksuelle situasjoner. Lagmannsretten drøfter saksforholdet nærmere opp mot rettspraksis knyttet til tilbyder- og mottakersiden i menneskehandelen. Saksgang: Anke til Høyesterett over straffekravet ikke tillatt fremmet, HR-2013-194-U.

Tiltale om utnyttelse av fire rumenske barn til tvangstjenester – Merk: Fengslingskjennelse (frifinnelse i sak om varetektsfengsling)

Gulating lagmannsrett [LG-2012-107818](#), 2012-07-05

Foreldre fra Romania var siktet for menneskehandel med fire egne mindreårige barn for tvangsarbeid, ved at familien drev tigging og gateartisteri i barnas skoleferier. Lagmannsretten fant ikke sannsynlighetsovervekt for at de siktede utnyttet egne barn til tvangsarbeid eller tvangstjenester, herunder tigging. Barna var registrert hos politiet og foreldrene var stort sett sammen med dem.

Lagmannsretten uttaler: “Forholdet preges snarere av at barna er med foreldrene på en del av deres inntektsgivende aktivitet, og deltar i denne delen av aktiviteten til fordel for familiefellesskapet [...]. Etter lagmannsrettens syn må det være et visst rom mellom det at barn deltar for å hjelpe til, og det å bli utnyttet.” Retten mente det ikke forelå skjellig grunn til mistanke om overtredelse av straffebestemmelsen. Grunnvilkåret for fengsling i medhold av straffeprosessloven var ikke oppfylt og lagmannsretten løslet de siktede.

Påtalemyndighetens anke til Høyesterett ble forkastet ([HR-2012-1435-U – Rt-2012-1175](#)). Lagmannsretten hadde lagt til grunn at det i tilfeller hvor de fornærmede er under 18 år, ikke kan stilles for strenge krav til den

tvangen som må foreligge, men at det må være utvist en form for press fra gjerningspersonen. Høyesterett uttaler at dette ikke var noen uriktig generell forståelse av straffebestemmelsen. At barnekonvensjonen artikkel 32 nr. 1 (forbudet mot barnarbeid) ikke var trukket inn ved tolkingen av bestemmelsen, var ingen mangel ved lagmannsrettens kjennelse. Høyesteretts ankeutvalg stadfestet lagmannsrettens forståelse av at dette ikke kan omfattes av kravet om utnyttning.

Saksgang: Bergen tingrett TBERG-2012-107727.

Tiltale om utnyttelse av bulgarsk kvinne til prostitusjon

Borgarting lagmannsrett [LB-2008-121543-2](#), 2009-01-21

En tyrkisk mann ble i Oslo tingrett ([TOSLO-2007-189373](#)) dømt til fengsel i to år og syv måneder for menneskehandel, hallikvirksomhet, og trusler. Tingretten viser til at han i september 2006 i Bulgaria misbrukte kvinnens sårbare situasjon ved at han tilbød henne å låne penger til en abort mot at hun og søsteren skulle reise til Norge for å jobbe som prostituerte. Han besørget deretter transport fra Bulgaria til Norge, samt mottak og innlosjering i Oslo. Han førte kontroll med hennes bevegelser og prostitusjon og mottok utbyttet fra hennes prostitusjon. Kvinnen ble tilkjent 150 000 kroner i oppreisningserstatning. I lagmannsretten ble han frifunnet for menneskehandel, men domfelt for hallikvirksomhet. Retten drøfter nærmere hallikbestemmelsen og straffenivå i slike saker, samt forståelsen av straffeloven § 60 a om organisert kriminalitet. Tiltalte ble også frifunnet for krav om oppreisning. Lagmannsretten opprettholder straffen på to år og syv måneder. Dommen omfatter også flere andre tiltalte personer for hallikvirksomhet og andre forhold.

■ Frifinnelsesdommer – Tingretten

Tiltale om utnyttelse av rumensk mindreårig jente til prostitusjon

Hedmarken tingrett [THEDM-2020-52736](#), 2020-12-03

Dommen er ikke rettskraftig.

En kvinne og to menn fra Romania ble i Hedmarken tingrett frifunnet for tiltale om å ha medvirket til å utnytte og/eller forlede en mindreårig rumensk jente til prostitusjon i Norge. Fornærmede var voksen under rettsforhandlingene, men mindreårig i tiltaleperioden (16 år). To av de tre tiltalte (en mann og en kvinne) ble dømt henholdsvis til fengsel i ett år og fengsel i fire måneder for å ha fremmet andres prostitusjon, jf. straffeloven § 315 første ledd bokstav a. Den tredje tiltalte (en mann) ble frifunnet for kravet om straff.

Fornærmede vokste opp under svært fattigslige kår i Romania. Hun har beskrevet en utrygg oppvekst med alkohol, vold og psykiske problemer, samt traumatiske seksuelle opplevelser i ungdomsårene. Hun begynte som 15-åring å prostituere seg for å skaffe mat og klær til familien. Den ene mannlige tiltalte vokste opp i samme nabolag som fornærmede, men de hadde først kontakt i 2016 via Facebook, og senere i 2018 da tiltalte kontaktet fornærmede via en nettside der hun tilbød salg av seksuelle tjenester. De innledet etter hvert et forhold og reiste til Norge i mai 2018, etter at fornærmedes mor ga samtykke til at jenta kunne reise til utlandet under mannens omsorg. De ble mottatt og innlosjert av den kvinnelige tiltalte, som jobbet som prostituert i Norge.

Retten mener etter bevisførselen at fornærmede ikke har blitt forledet til prostitusjon slik det er uttrykt i forarbeidene. Fornærmede både visste og ønsket å reise til Norge for å prostituere seg. Kjernespørsmålet for retten er dermed om hun i lovens forstand har blitt utnyttet, herunder om noen av de tiltalte har brukt fornærmede til å oppnå en fordel for seg selv.

Retten presiserer at det har fremkommet opplysninger som kan trekke i retning av at de hovedtiltalte skulle ha utbytte av fornærmedes prostitusjonsvirksomhet. Retten finner det imidlertid ikke bevist utover rimelig tvil at de hadde en plan om å oppnå en økonomisk fordel av fornærmedes prostitusjonsvirksomhet. Retten fant heller ikke at de tiltalte har brukt fornærmede til å oppnå annen form for fordel.

Etter en samlet vurdering finner tingretten således at det ikke er tilstrekkelig bevis for at de tiltalte handlet med forsett om utnyttelse, altså at de tiltalte skulle oppnå en fordel for seg selv og dermed hadde utnyttet fornærmede til prostitusjon.

Frifinnelsen for menneskehandel er anket av påtalemyndigheten til Eidsivating lagmannsrett.

Tiltale om utnyttelse av norsk kvinne til seksuelle formål

Stavanger tingrett [TSTAV-2019-175998](#), 2020-02-21

Frifinnelsen for menneskehandel er rettskraftig.

En norsk mann ble dømt til fengsel i to år og ti måneder for seksualforbrytelser, men frifunnet for menneskehandel. Tiltalen for menneskehandel gjaldt at tiltalte ved misbruk av kvinnens sårbare situasjon eller annen utilbørlig atferd, utnyttet eller forledet kvinnen til seksuelle ytelser. Tiltalte manipulerte henne til å tro at de var kjærester. Kvinnen var i en sårbar situasjon fordi hun er lettere psykisk utviklingshemmet og i et undermaktsforhold til tiltalte. Flertallet i tingretten mente fornærmede hadde reelle handlingsalternativer og kunne avslutte forholdet til tiltalte.

Frifinnelsen for menneskehandel ble anket av påtalemyndigheten. I beslutning fra Gulating lagmannsrett ble anken nektet fremmet ([LG-2020-40723](#), 2020-04-28).

Domfellelsen for seksualforbrytelser gjaldt ved seksuell omgang å ha utnyttet fornærmedes psykiske utviklingshemming (misbruk av overmaktsforhold og lignende), seksuell omgang med barn under 16 år og besittelse av fremstillinger som seksualiserer barn. I kjennelse fra Høyesterett ([HR-2020-1459-U](#), 2020-07-10) ble lagmannsrettens beslutning om å nekte anke fra siktede hva gjaldt spørsmålet om han forsettlig hadde gjort seg skyldig i seksuell utnyttelse av fornærmede opphevet. I Gulating lagmannsrett ([LG-2020-104338](#), 2021-03-09) ble tingrettens dom opprettholdt og straffen skjerpet til tre år og to måneders fengsel. Kvinnen ble tilkjent 150 000 kroner i oppreisningserstatning.

Tiltale om utnyttelse av nigeriansk kvinne til prostitusjon

Oslo tingrett [TOSLO-2016-163191](#), 2017-03-10

En kvinne og en mann fra Nigeria ble frifunnet for tiltale om menneskehandel til prostitusjon av en ung kvinne. Retten mente det var ikke ført bevis for at de ved noen av de nevnte virkemidlene i straffebestemmelsen hadde hatt befatning med hennes prostitusjon, eller at de hadde mottatt noe utbytte fra denne. Det ble også frifinnelse for subsidiær tiltale om hallikvirksomhet. Dommen ble ikke anket.

Tiltale om utnyttelse av tre menn (fra Bangladesh og Sri Lanka) til tvangsarbeid

Bergen tingrett [TBERG-2015-164820-3](#), 2016-06-07

En mann fra Sri Lanka var tiltalt for å ha utnyttet tre menn innen renhold. Den tiltalte var eier av en renholdsbedrift. En rekke ansatte var hentet inn fra utlandet og jobbet svært lange arbeidsdager under kummerlige forhold. To av de fornærmede (fra hhv. Bangladesh og Sri Lanka) hadde endelig avslag på søknad om asyl. Den tredje var tiltaltes bror fra Sri Lanka, han hadde bosettingstillatelse i Norge og stod i et avhengighetsforhold til tiltalte på grunn av nedsatt funksjonsevne. Retten mente det var tvilsomt om forholdet kunne regnes som noen særlig sårbar situasjon. De fornærmede kom frivillig til Norge for å arbeide her og var ikke kontrollert av arbeidsgiver utenom arbeidstiden. Retten fant heller ikke at det forelå tvangsarbeid. Tiltalte ble frifunnet for menneskehandel, men ble dømt til tre år og to måneders fengsel for økonomisk kriminalitet og arbeidsmarkeds kriminalitet. Erstatningskrav fra de fornærmede ble ikke tatt til følge da kravene ble ansett reproberte. De skulle ikke hatt gyldig arbeidstillatelse, og kunne ikke lovlig tjene penger i Norge. Dommen ble ikke anket.

Notater

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.7 Annen relevant rettspraksis – utilbørlig utnyttelse etter utlendingsloven § 108

Vi har kun tatt med to eksempler knyttet til utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav b om formidling av arbeid eller bolig for en utlending, når forholdet innebærer en utilbørlig utnyttelse av utlendingens situasjon.

Høyesterett [HR-2015-2225-A - Rt-2015-1217](#), 2015-11-05

Utilbørlig utnyttelse etter utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav b

Straffen for overtredelse av utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav b ble fastsatt til fengsel i ni måneder for hver av to tiltalte. De hadde mot økonomisk vederlag bistått sykepleiere fra Filippinene med forskjellige tjenester, herunder å skaffe dem arbeid ved Oslo universitetssykehus og til utferdigelse av dokumenter. Fremleie av boliger til sykepleierne ble ikke ansett for å rammes av forbudet mot formidling av bolig. Som følge av vederlagenes størrelse sett i sammenheng med den økonomiske ufrihet og usikkerhet arrangementet innebar for sykepleierne, var lovens vilkår om utilbørlig utnyttelse tilfredsstillt. Inndragningsbeløp overfor de to tiltalte ble begrenset til utbytte som oversteg det vederlag som kunne kreves uten å bli rammet av straffebudet. Helseforetaket hvor tre av sykepleierne var ansatt som følge av de tiltaltes mellomkomst, ble ansett for å ha handlet grovt uaktsomt, og ilagt foretaksstraff på en million kroner.

Saksgang: Oslo tingrett TOSLO- 2012-206402 - Borgarting lagmannsrett [LB-2014-4137](#).

Nedre Romerike tingrett [TNERO-2010-164058](#), 2011-04-29

Bruk av ulovlig arbeidskraft etter utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a

Frifinnelse for utilbørlig utnyttelse etter utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav b

En mann ble dømt til fengsel i åtte måneder for forsettlig bruk av arbeidskraften til fem ulovlige arbeidere over en periode på om lag ti måneder, for forsettlig bruk av en ulovlig arbeider ved ett enkelttilfelle og for grov uaktsom bruk av en ulovlig arbeider ved enkelttilfeller i en tidsperiode på ca. en måned, jf. utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a. I tillegg ble det utmålt straff for medvirkning til at fire av arbeiderne oppholdt seg ulovlig i landet i en periode på ca. ti måneder, jf. utlendingsloven § 108 annet ledd bokstav a. Tiltalte ble også dømt til å tåle inndragning med 668.800 kroner. Tiltalte ble frifunnet for overtredelse av utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav b. Retten viste til at bestemmelsen etter ordlyden straffer formidlingen av bolig eller arbeid. Den som selv leier ut eller har en utlending ulovlig i arbeid kan ikke straffes etter bestemmelsen. Idet tiltalte hadde hatt personene i arbeid i egne butikker og latt dem ha opphold i leiligheter/rom han selv disponerte, hadde han ikke overtrådt de objektive vilkårene i straffebudet.

Notater

.....

.....

.....

3 Utlendingsaker

Høyesterett [HR-2016-1051-A](#), 2016-05-18

En somalisk kvinne som hadde fått asyl i Ungarn, reiste videre til Norge og søkte asyl her. Søknaden ble avslått uten realitetsbehandling etter utlendingsloven § 32 første ledd bokstav a. Høyesterett viste til at presumsjonen om at det første ankomstlandet ville oppfylle sine forpliktelser etter EMK og Dublin-regelverket kunne motbevise. Norske domstoler må derfor behandle substansen i en anførsel om brudd på EMK artikkel 3 ved retur til et annet Dublin-land så bredt og grundig som nødvendig for å ta stilling til om anførselen fører frem. I den konkrete saken, hvor det var anført for lagmannsretten at hun ikke ville få nødvendig helsehjelp og bistand i Ungarn, tilfredsstilte lagmannsrettens begrunnelse de krav til bredde og dybde som EMK stiller for å kunne konkludere med at retur til Ungarn ikke ville bryte EMK artikkel 3. Anken over lagmannsrettens frifinnende dom ble forkastet.

Saksgang: Oslo tingrett TOSLO-2014-52937 - Borgarting lagmannsrett [LB-2014-180734](#).

Borgarting lagmannsrett [LB-2015-82734](#), 2016-04-18

En rumensk kvinne som hadde vært utsatt for menneskehandel, fikk avslag på søknad om asyl. I motsetning til tingretten, kom lagmannsretten til at Utlendingsnemndas vedtak var gyldig. Også vedtaket om å nekte opphold på humanitært grunnlag etter utlendingsloven § 38, jf. utlendingsforskriften § 8-4 annet ledd, var gyldig.

Kvinnen ble fritatt for kostnadsansvaret, idet saken på et punkt først ble bevismessig avklart for lagmannsretten. Saksgang: Oslo tingrett TOSLO-2014-153441. Anke til Høyesterett over dom ikke tillatt fremmet, HR-2016-1382-U. Anke til Høyesterett over kjennelse hevet, HR-2016-1383-U.

Borgarting lagmannsrett [LB-2013-161414](#), 2014-07-10

Asylsøkeren gjorde gjeldende at hun som tidligere prostituert risikerte forfølgelse fra sin bakmann ved retur til Nigeria. Lagmannsretten fant etter en konkret vurdering at det ikke forelå en velbegrunnet frykt for forfølgelse, jf. utlendingsloven 28 første ledd bokstav a. Det forelå heller ingen velbegrunnet frykt for at datteren på fire år ville bli kjønnslemlestet ved retur.

Oslo tingrett [TOSLO-2017-153411](#), 2018-04-03

Saken gjaldt gyldigheten av UNEs vedtak om ikke å omgjøre et vedtak om avslag på oppholdstillatelse i medhold av utlendingsloven § 38, jf. utlendingsforskriften § 8-4 annet ledd. Hovedproblemstillingen for retten var om saksøker, på grunn av sine politiforklaringer knyttet til menneskehandel, befant seg i en like vanskelig situasjon som en utlending som har avgitt forklaringer i en rettssak hvor det er tatt ut tiltale. Retten svarte benektende på dette spørsmålet. Staten ble etter dette frifunnet.

Uttalelse fra Sivilombudsmannen [SOM-2011-3068](#), 2013-01-08

Uttalelsen gjelder plikten til å avklare om klageren var offer for menneskehandel.

Saken gjelder Utlendingsnemndas avgjørelse om å avslå søknaden om beskyttelse (asyl) i Norge, og om ikke å innvilge oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Den reiser særlig spørsmål om plikten til å avklare om klageren, som var enslig mindreårig da han ankom Norge, var utsatt for menneskehandel. Da saken ble

4 Dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstolen

Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) behandler klager fra enkeltpersoner og avgjør om staten har krenket deres rettigheter etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK), se [norsk oversettelse av konvensjonen på Lovdata](#).

Se også [Europarådets nettside om slaveri og menneskehandel](#) med lenker til faktaark om rettspraksis og lenke til veilederen “Guide on Article 4 of the European Convention on Human Rights”. Avgjørelser fra EMD er av stor betydning for norsk rettsanvendelse. EMD-avgjørelser mot Norge er direkte bindende. Domstolen har foreløpig ikke behandlet saker mot Norge som gjelder menneskehandel.

KOM har kun omtalt dommer som gjelder menneskehandel under **EMK artikkel 4** om forbud mot slaveri og tvangsarbeid. Du finner lenke til EMDs HUDOC database under sammendragene. Der Lovdata har skrevet sammenfatning av avgjørelsene, oppgis lenken til det norske sammendraget på Lovdata Pro.

4.1 Krenkelse av EMK artikkel 4 om slaveri og tvangsarbeid

EMD har funnet krenkelse av EMK artikkel 4 om forbud mot slaveri og tvangsarbeid i flere saker, blant annet:

- Case of V.C.L. and A.N. v. the United Kingdom, 2021-02-16
- Case of T.I. and Others v. Greece, 2019-07-18
- Case of S.M. v. Croatia, 2018-07-19, og dom i storkammer 2020-06-25
- Case of Chowdury and others v. Greece, 2017-03-30
- Case of L.E. v. Greece, 2016-01-21
- Case of C.N. v. United Kingdom, 2013-02-13
- Case of C.N. and V. v. France, 2013-01-11
- Case of Rantsev v. Cyprus and Russia, 2010-01-07
- Case of Siliadin c. France, 2005-07-26

EMD uttaler at det ikke er nødvendig å spesifisere om menneskehandel i lys av dagens forhold, rangerer under bestemmelsens første ledd (forbud mot slaveri eller trelldom) eller andre ledd (forbud mot tvangsarbeid eller påtvunget arbeid). Domstolen viser til at menneskehandel, slik begrepet er definert i Palermo-protokollen artikkel 3 og Europarådskonvensjonen artikkel 4, i seg selv faller innenfor rammen av EMK artikkel 4 om forbud mot slaveri og tvangsarbeid.

EMD behandler særlig i disse dommene statenes **positive forpliktelser** etter artikkel 4, herunder praktisk og effektiv beskyttelse av ofre eller antatte ofres rettigheter, og prosessuelle forpliktelser til å etterforske potensielle tilfeller av menneskehandel.

Nedenfor er sammendrag av de fire nyeste dommene, samt av Rantsev-dommen fra 2010, der EMD første gang drøfter artikkel 4 i lys av internasjonale konvensjoner om menneskehandel.

Case of V.C.L. and A.N. v. the United Kingdom, Applications nos. 77587/12 and 74603/12, 2021-02-16*Saken gjelder:*

To mindreårige vietnamesiske gutter (15 og 17 år) ble i 2009 pågrepet og fengslet for narkotikarelaterte lovbrudd. Guttene jobbet som gartnere på to ulike cannabis-fabrikker som ble avdekket ved politiaksjoner. Begge forklarte at de var blitt smuglet til Storbritannia og der hadde møtt noen vietnamesere som satte dem i arbeid i cannabis-fabrikkene uten lønn. Begge erkjente straffskyld, ble dømt og plassert i fengsel for unge lovbrøyttere. Storbritannias grensebyrå (United Kingdom Border Agency), som i 2009 var kompetent myndighet til å identifisere ofre for menneskehandel, anerkjente begge guttene som utsatt for menneskehandel. Påtalemyndigheten konkluderte imidlertid med at de ikke var ofre for menneskehandel og besluttet å straffeforfølge dem. Nasjonale høyere rettsinstanser fant at rettsavgjørelsen i de to sakene var berettiget.

Hovedpunkter fra dommen:

Domstolen mente myndighetene ikke hadde foretatt en rettidig eller tilstrekkelig vurdering av om de to guttene var ofre for menneskehandel og følgelig hadde krenket artikkel 4 om forbudet mot slaveri og tvangsarbeid. Viktige bevis av betydning for guttenes forsvar var som følge av manglende utredning heller ikke blitt sikret. Saksbehandlingen hadde dermed ikke vært rettferdig, noe som førte til brudd på artikkel 6.1 om retten til rettferdig rettergang.

Domstolen viser til at krenkelsen gjelder brudd på myndighetenes positive forpliktelser etter både artikkel 4 og 6.1. Myndighetene hadde ikke gjennomført tiltak i tråd med internasjonale standarder for å beskytte mindreårige.

Det er første gang domstolen vurderer straffeforfølgning av antatte ofre for menneskehandel i lys av artikkel 4. Domstolen drøfter også Europarådskonvensjonen artikkel 26 (bestemmelsen om straffritak), se særlig punkt 156-162 i dommen.

Domstolen påpeker for det første at når myndigheter blir gjort kjent med eller burde forstå at det foreligger en begrunnet mistanke om menneskehandel, skal personen henvises til og vurderes av en kvalifisert person. Det vises til at politiet ikke umiddelbart hadde foretatt en vurdering av guttenes status som antatte ofre for menneskehandel, til tross for at guttenes situasjon ved pågrepene tilsa at det burde foreligge en slik bekymring. Verken politiet eller påtalemyndigheten hadde henvist guttene til kompetente myndigheter for vurdering. Det var guttenes advokater og verger som involverte kompetent myndighet (United Kingdom Border Agency) etter pågrepene. Kompetent myndighet konkluderte med at det forelå en begrunnet mistanke om menneskehandel.

Domstolen viser for det andre til at straffeforfølgelse av ofre eller potensielle ofre for menneskehandel ikke nødvendigvis bryter med artikkel 4 i konvensjonen. Avgjørelsen fra kompetent myndighet er heller ikke nødvendigvis bindende for påtalemyndigheten. Domstolen påpeker imidlertid at påtalemyndigheten må ha en tilstrekkelig begrunnelse ("clear reasons") for en annen konklusjon. En slik begrunnelse må gjøres i samsvar med definisjonen av menneskehandel. Påtalemyndigheten straffeforfølgte de to guttene, til tross for vurderingen fra kompetente myndigheter. Domstolen mener påtalemyndigheten i de to sakene ikke hadde lagt frem en tilstrekkelig begrunnelse for uenigheten med kompetent myndighet.

Dommen ble avsagt av Domstolens 4. avdeling. Du finner avgjørelsen i sin helhet på EMDs [HUDOC database](#).

Case of T.I. and Others v. Greece, Application no. 40311/10, 2019-07-18*Saken gjelder:*

Tre russiske kvinner anførte å ha blitt tvunget til prostitusjon i Hellas. De fikk utstedt visum av det greske konsulatet i Moskva. Kvinnene anførte at ansatte ved konsulatet hadde mottatt bestiktelser fra russiske bakmenn for å utstede reisedokumentene til Hellas, med det formål å utnytte kvinnene seksuelt. Kvinnene anklaget greske myndigheter for ikke å oppfylle forpliktelsene til å kriminalisere og straffeforfølge menneskehandel. De viste også til mangler i etterforskningen og under rettsforhandlingene.

Hovedpunkter fra dommen:

Retten viste til at det juridiske rammeverket for å straffeforfølge og forebygge menneskehandel ikke var effektivt eller tilstrekkelig. Domstolen konkluderte med at staten hadde krenket artikkel 4 om forbudet mot slaveri og tvangsarbeid.

Dommen ble avsagt av Domstolens 1. avdeling. Du finner avgjørelsen i sin helhet på EMDs [HUDOC database](#).

Case of S.M. v. Croatia, Application no. 60561/14, 2018-07-19, og dom i storkammer 2020-06-25*Saken gjelder:*

En kroatisk kvinne anførte at myndighetene i Kroatia manglet tilstrekkelig regelverk for å håndtere saker om menneskehandel. En tidligere politimann skal fysisk og psykisk ha tvunget henne til prostitusjon fra sommeren 2011 til september samme år. I 2013 fant den nasjonale domstolen det bevist at mannen hadde organisert en prostitusjonsring og rekruttert kvinnen, men det ble vurdert at kvinnen frivillig hadde gitt seksuelle tjenester, og at hun ikke var blitt tvunget.

Hovedpunkter fra dommen:

Domstolen stadfester at menneskehandel ved utnyttelse til prostitusjon er omfattet av EMK artikkel 4 om retten til frihet fra slaveri og tvangsarbeid. Domstolen viser videre til statens prosessuelle forpliktelser til å etterforske potensielle tilfeller av menneskehandel. EMD viser til svakheter i politiets etterforskning av saken. Særlig viser domstolen til at politiet ikke hadde intervjuet alle de antatte vitnene, og at de ikke hadde tatt i betraktning internasjonale konvensjonsforpliktelser om at samtykke ikke fritar fra straff i henhold til internasjonale konvensjoner. Politiet hadde heller ikke gjort et seriøst forsøk på å undersøke hennes anførsler om trusler fra den tidligere politimannen og det forhold at hun var økonomisk avhengig av ham. Politiet hadde heller ikke vurdert mulig innvirkning av psykologiske traumer for kvinnens muligheter til klart og konsistent å forklare forholdene rundt utnyttningen og avskar hennes vitneforklaring som utroverdig. Domstolen konkluderte med at staten hadde krenket artikkel 4 om forbudet mot slaveri og tvangsarbeid.

Dommen ble avsagt av Domstolens 1. avdeling. Du finner avgjørelsen i sin helhet på EMDs [HUDOC database](#). EMD besluttet 3.12.2018 at saken skal behandles på nytt av **EMDs storkammer**, som består av 17 dommere. Storkammeret holdt muntlig høring i saken i mai 2019. I dom av 2020-06-25 fant storkammeret enstemmig at det forelå krenkelse av artikkel 4 om forbudet mot slaveri og tvangsarbeid.

EMDs storkammer tydeliggjør rettspraksis hva gjelder menneskehandel ved utnyttelse til prostitusjon, herunder vises til internasjonale konvensjoner som definerer begrepet og statenes forpliktelser samt til saker behandlet av domstolen som gjelder menneskehandel.

Domstolen viser til at situasjonsbildet i denne saken tilsa en plikt for myndighetene til å etterforske og sikre bevis for mulig menneskehandel. Domstolen viser til blant annet at den tidligere politimannen kontaktet kvinnen på Facebook og fikk henne til å tro at han skulle hjelpe henne å finne en jobb. Istedenfor organiserte han salg av seksuelle tjenester fra en leilighet han leide eller ved å kjøre henne til kunder. Med sin bakgrunn som politimann var han i en dominant posisjon og misbrukte kvinnens sårbare situasjon, blant annet hadde hun vært under offentlig omsorg fra hun var ti år gammel. Domstolen viser særlig til mangler i politiets bevisinnhenting og forklaring fra vitner, slik at politiet i hovedsak baserte seg på kvinnens og den tidligere politimannens forklaringer. Videre påpeker domstolen at offerets psykologiske traumer må vurderes i slike saker, sammen med andre grunner til at offeret kan være tilbakeholden med å samarbeide med myndighetene.

Lovdata har skrevet norsk sammendrag av storkammerdommen, se [EMDN-2014-60561-G](#). Du finner avgjørelsen i sin helhet på EMDs [HUDOC database](#).

Case of Chowdury and others v. Greece, Application no. 21884/15, 2017-03-30

Saken gjelder:

Klagerne var 42 migranter fra Bangladesh bosatt i Hellas uten arbeidstillatelse. De ble i perioden mellom oktober 2012 og februar 2013 rekruttert til å jobbe på store jordbærplantasjer i den greske regionen Manolada, hvor størsteparten av arbeidskraften bestod av irregulære migranter fra Pakistan og Bangladesh. De arbeidet under svært vanskelige forhold, og etter en arbeidskonflikt ble de beskyttet av arbeidsgiverne og bevæpnede vakter. 21 av klagerne ble alvorlig skadet. De siktede ble frifunnet i den nasjonale domstolen for anklage om menneskehandel.

Klagerne anførte at staten ikke hadde oppfylt sin positive forpliktelse til å treffe preventive tiltak for å forhindre menneskehandel. Myndighetene hadde unnlatt å kontrollere jordbærplantasjene, selv om de var klar over at migranter arbeidet der under irregulære forhold. Staten hadde også unnlatt å straffe arbeidsgiverne, som etter klagerens vurdering hadde gjort seg skyldige i menneskehandel og tvangsarbeid. I tillegg hadde de skadde arbeidere ikke blitt underrettet om sine rettigheter på et språk de kunne forstå, og de øvrige arbeiderne hadde heller ikke fått tilstrekkelig informasjon om deres adgang til rettslig forfølgning av saken.

Hovedpunkter fra dommen:

Saken gjaldt spørsmålet om hvorvidt arbeidet på jordbærplantasjene utgjorde tvangsarbeid, og dermed en krenkelse av artikkel 4 annet ledd om at ingen må bli pålagt å utføre tvangsarbeid eller påtvunget arbeid. Saken gjaldt videre statens prosessuelle forpliktelser til å forebygge og etterforske mulige tilfeller av menneskehandel.

EMD påpekte at staten plikter å ha på plass et rettslig og administrativt rammeverk for å forhindre slaveri og tvangsarbeid. Denne plikten var oppfylt i det foreliggende tilfellet.

Domstolen påpekte videre at staten har plikt til å iverksette operasjonelle tiltak for å forhindre tvangsarbeid. Domstolen drøftet betydningen av at situasjonen for irregulære migranter i regionen Manolada allerede var gjort

kjent for myndighetene uten å ha resultert i konkrete tiltak, og kom til at dette utgjorde pliktbrudd fra statens side. Domstolen uttalte at i tilfeller der staten har positiv kunnskap om menneskehandel, eller det foreligger en reell og nærliggende fare for menneskehandel, har staten en plikt til å iverksette konkrete beskyttelsestiltak.

Til sist er staten i saker om utnyttelse pliktig til å sikre effektiv rettslig forfølgelse ved å gjennomføre en etterforskning egnet til å identifisere og straffe de ansvarlige. Staten plikter å gjennomføre slik etterforskning av eget tiltak dersom den blir gjort oppmerksom på straffbare forhold. Domstolen fant at den rettslige forfølgelsen verken hadde vært effektiv for klagerne som deltok i den nasjonale domstolens behandling av saken, eller for klagerne som ikke deltok.

EMD viste blant annet til at den nasjonale domstolen hadde gitt begrepet tvangsarbeid et for snevert anvendelsesområde, da den innfortolket krav om at ofrene ikke kunne være i stand til å bevege seg fritt eller beskytte seg selv. EMD understreket at bånd på bevegelsesfriheten ikke er et vilkår for tvangsarbeid eller menneskehandel, og at den nasjonale domstolens frifinnelse derfor var basert på feil lovforståelse.

Om begrepet tvangsarbeid uttalte domstolen at beskyttelsen ikke begrenser seg til fysisk eller psykisk tvang, men beror på en konkret helhetsvurdering. I den foreliggende saken fant domstolen at klagerne hadde arbeidet under fysisk ekstreme forhold, uten passende lønn, og at de hadde blitt utsatt for konstant ydmykelse. Klagerne hadde ikke oppholds- eller arbeidstillatelse, og de stod dermed i fare for å bli arrestert og utvist. Det forhold at de ikke mottok betaling medførte at de verken kunne slutte i arbeidet eller forlate landet.

Domstolen konkluderte med at statens manglende beskyttelse mot menneskehandel og tvangsarbeid utgjorde en krenkelse av artikkel 4 annet ledd (forbud mot tvangsarbeid).

Dommen ble avsagt av Domstolens 1. avdeling. Lovdata har skrevet norsk sammendrag av dommen, se [EMDN-2015-21884](#). Du finner avgjørelsen i sin helhet på EMDs [HUDOC database](#).

Case of L.E. v. Greece, Application no. 71545/12, 2016-01-21

Saken gjelder:

Klageren er en nigeriansk statsborger som kom til Hellas sammen med en mann (K.A.) i juni 2004. Hun hadde blitt lovet jobb på en nattklubb mot å betale K.A. en pengesum og love at hun ikke skulle si noe til politiet. Ved ankomst ble klageren fratatt passet sitt og tvunget inn i prostitusjon.

Klageren søkte asyl i juli 2004, men møtte ikke opp på mottakssenteret hvor hun fikk plass. I august 2005 ble hun arrestert for prostitusjon og ulovlig opphold i landet. Hun ble frikjent, men arrestert på nytt i mars 2006. Klageren ble dømt, men deretter frikjent av ankeinstansen. I november samme år ble hun arrestert for prostitusjon og ble plassert i varetekt i påvente av utvisning fordi hun ikke hadde oppholdstillatelse. Klageren anmeldte K.A. og hans kone D.J. under henvisning til at hun var offer for menneskehandel og var blitt tvunget til prostitusjon. Saken ble henlagt. Klageren anmodet påtalemyndigheten om å vurdere saken på nytt og ønsket å slutte seg til saken som sivil part. I august 2007 ble det anlagt straffesak, og D.J. ble arrestert og varetektsfengslet i mai 2011. Den nasjonale domstolen fant at D.J. ikke var medskyldig, men at også hun hadde blitt utnyttet av K.A. Etter dette ble klagerens oppholdstillatelse fornyet til november 2014.

Klageren anførte krenkelse av artikkel 4 under henvisning til at hun var offer for menneskehandel og ble tvunget til prostitusjon. Videre anførte hun at sakens lange varighet og den manglende adgangen til et effektivt rettsmiddel innebar en krenkelse av artikkel 6(1) og artikkel 13.

Hovedpunkter fra dommen:

Domstolen uttalte at forbudet mot slaveri og tvangsarbeid verner en grunnleggende verdi i demokratiske samfunn, og at bestemmelsen pålegger statene positive forpliktelser til å beskytte ofre som er utsatt for menneskehandel.

Domstolen la til grunn at den gjeldende nasjonale lovgivningen ga klageren effektiv beskyttelse mot menneskehandel. Når det gjaldt de tiltak som ble gjort for å beskytte klageren, uttalte Domstolen at nasjonale myndigheter fikk kunnskap om at klageren var offer for menneskehandel i november 2006. I tiden før denne datoen var det ikke klart at klageren var utsatt for slike forhold, og klageren hadde heller ikke benyttet seg av tilbudet om plass på asylmottak.

Domstolen bemerket at da situasjonen ble kjent for nasjonale myndigheter i november 2006, iverksatte politiet etterforskning, utvisningen av klageren ble innstilt, og klageren fikk oppholdstillatelse. Domstolen fremholdt imidlertid at til tross for at situasjonen var kjent for myndighetene, ble ikke klageren formelt anerkjent som offer for menneskehandel før i august 2007. Klageren måtte selv være pådriver for å få saken opp på nytt etter henleggelse av hennes første anmeldelse, og først da ble det reist tiltale og straffesaken ble satt i gang. Domstolen konstaterte at nasjonale myndigheter ikke hadde oppgitt noen spesiell grunn for forsinkelsen som varte i mer enn fem måneder. Når det gjaldt etterforskningen, påpekte domstolen at den led av flere svakheter, blant annet at politiet ikke utvidet søket etter K.A., og at det gikk mer enn fire år fra straffesaken ble anlagt i august 2007 til høring ble gjennomført. Politiet hadde heller ikke gjort konkrete forsøk på å finne K.A. eller opprettet kontakt med nigerianske myndigheter.

Domstolen fant at statlige myndigheter ikke hadde overholdt de prosessuelle forpliktelsene til å etterforske potensielle tilfeller av menneskehandel etter artikkel 4, og konkluderte med at bestemmelsen var krenket. Domstolen fant videre at varigheten av rettsprosessen var overdreven og ikke tilfredsstilte kravet til rimelig tid i artikkel 6 (1). I tillegg konkluderte domstolen med at det manglet et rettsmiddel klageren kunne benytte seg av for å håndheve retten til rettergang innen rimelig tid, slik at det også forelå krenkelse av artikkel 13.

Dommen ble avsagt av Domstolens 1. avdeling. Lovdata har skrevet norsk sammendrag av dommen, se [EMDN-2012-71545](#). Du finner avgjørelsen i sin helhet på EMDs [HUDOC database](#).

Case of Rantsev v. Cyprus and Russia, Application no. 25965/04, 2010-01-07

Saken gjelder:

Klagerens datter døde under uklare forhold etter et fall fra et vindu i en privatbolig i Kypros i mars 2001. Datteren kom til Kypros på et såkalt artistvisum for å arbeide på en kabaret. Etter tre dager forlot hun arbeidet, men hun ble funnet av den daglige lederen av kabareten på et diskotek sent på natten ti dager senere. Han brakte henne til politistasjonen med begrunnelse at hun var i landet ulovlig, og at han ville at politiet skulle pågripe henne for så å utvise henne slik at han kunne få ansatt en ny artist til kabareten. Politiet holdt klagerens datter

på politistasjonen i en time. Etter å ha avklart at hun ikke var oppført som ulovlig innvandrер i datasystemet, ba politiet den daglige lederen på kabareten om å hente henne. Den daglige lederen plasserte klagerens datter hjemme hos en mannlig medarbeider på kabareten og hans kone. Et par timer senere ble hun funnet død på gaten nedenfor leiligheten, og det ble funnet et sengeteppe bundet rundt rekkverket på balkongen tilhørende leiligheten.

Distriktsdomstolen kom til at klagerens datter døde under ukjente omstendigheter, som lignet et uhell fordi hun skal ha forsøkt å rømme fra leiligheten hun oppholdt seg i. Det var ingen bevis for at det var skjedd en kriminell handling. Russiske myndigheter viste imidlertid til at deres obduksjonsrapport hadde motstridende funn i forhold til det faktum som var etablert av kypriotiske myndigheter. Russiske myndigheter anmodet om ytterligere etterforskning av omstendighetene rundt dødsfallet. Etter diverse henvendelser mellom russiske og kypriotiske myndigheter frem til 2006, bekreftet kypriotiske myndigheter at saken var avsluttet, og at avgjørelsen var endelig. Klageren fortsatte å anmode om en effektiv etterforskning av datterens død. Den kypriotiske ombudsmannen, Europarådets menneskerettighetskommissær og det amerikanske utenriksdepartementet hadde alle publisert rapporter om utbredelsen av menneskehandel i Kypros og hvordan kabaretindustrien og ordningen med artistvisa tilrettela for menneskehandelen.

Klageren anførte krenkelse av artikkel 2, 3, 4, 5, og 8 under henvisning til at saken ikke hadde blitt tilstrekkelig etterforsket. Videre anførte han at datteren ikke hadde fått tilstrekkelig beskyttelse av politiet mens hun levde, og at kypriotiske myndigheter ikke hadde straffeforfulgt de som var ansvarlig for datterens død. Han anførte også at russiske myndigheter ikke hadde etterforsket den angivelige menneskehandelen som hadde funnet sted, datterens død, og at datteren ikke hadde blitt beskyttet mot menneskehandel. Klageren anførte også krenkelse av artikkel 6 under henvisning til at han ikke hadde hatt adgang til domstolen i Kypros.

Hovedpunkter fra dommen:

Domstolen pekte på at det var lite rettspraksis på tolkning og anvendelse av artikkel 4 om slaveri. Det var særlig avgjørende at Domstolen ennå ikke hadde avgjort om, og eventuelt i hva slags omfang, artikkel 4 påla stater positive forpliktelser til å beskytte potensielle ofre for menneskehandel utenfor straffesaksjeden.

EMD slår fast at menneskehandel, slik begrepet er definert i internasjonale konvensjoner om menneskehandel, er omfattet av EMK artikkel 4 om retten til frihet fra slaveri og tvangsarbeid. I domsavgjørelsen vises det til at menneskehandel i likhet med slaveri baserer seg på utøvelse av eierskap. Mennesker blir behandlet som varer som brukes, selges eller settes til tvangsarbeid, ofte for lite eller ingen betaling, vanligvis i sex-industrien, men også andre steder. Domstolen viser til at dette ofte involverer nær overvåkning av ofrene, begrenser deres frihet og involverer vold og trusler mot ofrene.

Ved å innfortolke menneskehandel i definisjonen av slaveri, understreker domstolen at EMK skal tolkes dynamisk, i lys av dagens forhold. I likhet med artikkel 2 og 3, oppstiller artikkel 4 også en prosessuell forpliktelse til å etterforske tilfeller av mulig menneskehandel.

Domstolen konkluderte med at statens manglende beskyttelse mot menneskehandel utgjorde en krenkelse av artikkel 4 annet ledd om at ingen må bli pålagt å utføre tvangsarbeid eller påtvunget arbeid. Domstolen fant også krenkelse av artikkel 2 (prosessuell del) av Kypros og krenkelse av artikkel 5 av Kypros om retten til frihet og sikkerhet. Vedrørende artikkel 5 viste domstolen til at klagerens datter hadde blitt holdt tilbake på politistasjonen

i en time uten å bli informert om grunnlaget for varetekten. Hun ble videre overlevert til den daglige lederen av kabareten. Omstendighetene rundt hennes død pekte på at hun ikke oppholdt seg i leiligheten av egen fri vilje. Totalt utgjorde frihetsberøvelsen i leiligheten rundt to timer, og domstolen konkluderte med at innesperringen var både vilkårlig og ulovlig. Uten politiets aktive deltakelse, kunne ikke frihetsberøvelsen ha funnet sted.

Dommen ble avsagt av Domstolens 1. avdeling. Lovdata har skrevet norsk sammendrag av dommen, se [EMDN-2004-25965](#). Du finner avgjørelsen i sin helhet på EMDs [HUDOC database](#).

4.2 Ikke krenkelse av EMK artikkel 4 om slaveri og tvangsarbeid

Nedenfor er sammendrag av en relevant dom der EMD konkluderte med at det ikke forelå krenkelse av artikkel 4 om slaveri.

Case of J. and Others v. Austria, Application no 58216/12, 2017-01-17

Saken gjelder:

Klagerne var tre kvinner med filippinsk statsborgerskap rekruttert til et bemanningsforetak for au pairer i Manila. Oppdragene som hushjelp eller au pair skulle finne sted i Dubai. I løpet av oppholdet i Dubai hevdet klagerne å ha blitt utsatt for umenneskelig behandling. I 2010 dro klagerne med sine arbeidsgivere til Østerrike, der de fikk hjelp av en filippiner til å forlate hotellet. Omtrent et år senere kontaktet de en ikke-statlig organisasjon som jobbet for ofre for menneskehandel og anmeldte forholdene til østerriksk politi. Hos politiet ble de intervjuet av et byrå for bekjempelse av menneskehandel og byrået konkluderte med at hendelsene var blitt begått utenlands. Straffesakene ble henlagt ettersom handlingene var begått av utlendinger utenfor østerriksk jurisdiksjon og således ikke berørte østerrikske interesser. Klagerne anket avgjørelsen og opplyste om at mishandlingen også hadde skjedd i Østerrike. Anken ble avvist. Deretter anla klagerne sivil søksmål med krav om ubetalt lønn. Klagerne fikk innvilget søknad om oppholdstillatelse for ofre for menneskehandel.

Hovedpunkter fra dommen:

Saken omhandler spørsmålet om hvorvidt staten har oppfylt sine forpliktelser til å beskytte sine borgere mot umenneskelig eller nedverdiggende behandling i strid med artikkel 3 samt menneskehandel eller tvangsarbeid i strid med artikkel 4.

EMD vurderte om staten hadde oppfylt sine positive forpliktelser om å beskytte kvinnene mot menneskehandel. Domstolen påpekte at denne saken i hovedsak gjaldt to spørsmål: For det første om staten hadde oppfylt sine positive forpliktelser til å identifisere og støtte klagerne som potensielle ofre for menneskehandel, og for det andre om staten hadde oppfylt sine forpliktelser til å etterforske de påståtte kriminelle handlingene.

Domstolen kom for det første til at staten hadde oppfylt sine forpliktelser til å identifisere og støtte klagerne som potensielle ofre for menneskehandel. Da klagerne kontaktet politiet, ble de umiddelbart tatt seriøst og behandlet som ofre for menneskehandel. De ble blant annet intervjuet av trenede politimenn, fikk oppholde seg i Østerrike og ble støttet av en ikke-statlig organisasjon som ga assistanse til ofre for menneskehandel.

For det andre konkluderte Domstolen med at staten hadde oppfylt sin plikt til å etterforske handlingene begått innenfor statens jurisdiksjon. Domstolen bemerket at klagerne ble gitt muligheten til å beskrive i detalj hva som hadde skjedd og hvordan de hadde blitt behandlet av arbeidsgiverne sine. Etterforskningen ble dessuten initiert på det tidligst mulige tidspunktet ettersom klagerne først henvendte seg til politiet ett år etter å ha forlatt arbeidsgiverne sine. I relasjon til de påståtte handlingene i Østerrike, konstaterte Domstolen at statens etterforskning hadde vært tilstrekkelig. Hva gjaldt de påståtte handlingene utenfor Østerrike, kom Domstolen til at artikkel 4 ikke krever at statene sørger for universal jurisdiksjon over menneskehandel begått utenlands. Domstolen fant derfor at det ikke forelå noen plikt for staten til å etterforske klagernes rekruttering i Filippinene og den påståtte utnyttelsen av dem i Dubai. I lys av de foreliggende fakta kom Domstolen til at statens vurdering av å henlegge saken ikke hadde vært urimelig. Det forelå dermed ingen krenkelse av artikkel 4 Forbud mot slaveri og tvangsarbeid (positive forpliktelser). Domstolen fant at det heller ikke forelå krenkelse av artikkel 3 Forbud mot tortur (effektiv etterforskning).

Dommen ble avsagt av Domstolens 4. avdeling. Lovdata har skrevet norsk sammendrag av dommen, se [EMDN-2012-58216](#). Du finner avgjørelsen i sin helhet på EMDs [HUDOC database](#).

Notater

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vedlegg

Vedlegg – Tabelloversikt over straffesaker med fellende dom

Tabellen gir en oversikt over straffesaker med fellende dom siden forbudet mot menneskehandel ble innført i 2003 (straffeloven 1902 § 224 og 2005 §§ 257 og 258). Informasjon om fornærmede og tiltalte gjelder for siste rettsinstans. Oversikten er oppdatert 31. august 2021.

	År Instans Saksnr. siste rettsinstans	Politidistrikt / særorgan	Fornærmet (antall, kjønn ² , nasjonalitet)	Tiltalt (antall, kjønn, nasjonalitet)	Utnyttingsform	Retts- kraftig
1	2005 Oslo tingrett 2005 Borgarting lagmannsrett LB-2005-58617-1	Oslo	2 kvinner Russland	4 menn Georgia/ Norge/Tyrkia/Litauen	Prostitusjon	Ja
2	2005 Trondheim tingrett 2005 Frostating lagmannsrett 2006 Høyesterett HR-2006-222-A	Sør-Trøndelag	5 kvinner Estland 1 jente Estland	1 mann Estland 1 mann Norge	Prostitusjon	Ja
3	2006 Trondheim tingrett TTRON-2006-135487	Sør-Trøndelag	1 kvinne Albania	1 mann Albania	Prostitusjon	Ja
4	2006 Bergen tingrett TBERG-2006-122732	Hordaland	1 kvinne Nigeria	1 mann Norge	Prostitusjon	Ja
5	2007 Bergen tingrett TBERG-2007-105604	Hordaland	2 kvinner Thailand	1 kvinne Thailand 1 kvinne Sverige	Prostitusjon	Ja
6	2008 Bergen tingrett TBERG-2007-110891	Hordaland	5 kvinner Romania	3 menn Romania 1 kvinne Romania	Prostitusjon	Ja
7	2008 Jæren tingrett ³ TJARE-2008-69332	Rogaland	2 menn Storbritannia	1 mann Storbritannia	Tvangsarbeid	Ja

- 1 Der Høyesterett har avvist anken, men ankeutvalget likevel har drøftet relevante forhold i sin beslutning, er referansen tatt med og satt i **kursiv**. Dette gjelder i to saker, se tabellnr. 17 og 32.
- 2 Ved spesifisering av **kjønn** bruker vi jente og gutt om antatte mindre-årige (under 18 år), og kvinne og mann om voksne (over 18 år).
- 3 Første dom for tvangsarbeid.

	År Instans Saksnr. siste rettsinstans	Politidistrikt / særorgan	Fornærmet (antall, kjønn ² , nasjonalitet)	Tiltalt (antall, kjønn, nasjonalitet)	Utnyttingsform	Retts- kraftig
8	2007 Oslo tingrett ⁴ 2008 Borgarting lagmannsrett 2008 Høyesterett HR-2008-1856-A	Kripos	1 gutt Thailand	1 mann Norge	Seksuelle formål	Ja
9	2008 Oslo tingrett 07-090824MED-OTIR/05	Oslo	6 kvinner Litauen	2 menn Litauen	Prostitusjon	Ja
10	2008 Oslo tingrett 2009 Borgarting lagmannsrett 2009 Høyesterett HR-2009-1368-A	Oslo	1 kvinne Brasil	1 mann Nigeria	Prostitusjon	Ja
11	2009 Bergen tingrett 09-130521MED-BBYR/02	Hordaland	1 kvinne Nigeria	1 mann Nigeria	Prostitusjon	Ja
12	2008 Bergen tingrett 2009 Gulating lagmannsrett LG-2009-9070-2	Hordaland	1 kvinne Nigeria	1 kvinne Nigeria	Prostitusjon	Ja
13	2009 Bergen tingrett 2009 Gulating lagmannsrett 2010 Høyesterett HR-2010-982-A	Hordaland	1 jente Albania	3 menn Albania	Prostitusjon	Ja
14	2010 Stavanger tingrett 2011 Gulating lagmannsrett LG-2010-111760	Rogaland	2 kvinner Slovakia	1 mann Slovakia	Prostitusjon	Ja

4 Første dom for utnyttelse i utlandet.

	År Instans Saksnr. siste rettsinstans	Politidistrikt / særorgan	Fornærmet (antall, kjønn ² , nasjonalitet)	Tiltalt (antall, kjønn, nasjonalitet)	Utnyttingsform	Retts- kraftig
15	2010 Oslo tingrett 2011 Borgarting lagmannsrett LB-2010-136899	Oslo	2 kvinner Kenya	1 mann Norge ⁵	Seksuelle formål	Ja
16	2010 Bergen tingrett 10-018150MED-BBYR/03	Hordaland	1 kvinne Nigeria	1 mann Nigeria	Prostitusjon	Ja
17	2010 Bergen tingrett 2010 Gulating lagmannsrett LG-2010-24938 2010 Høyesterett HR-2010-2083-U	Hordaland	12 gutter Brasil, Norge, Romania, Sri Lanka, Tsjekkia	1 mann Norge	Seksuelle formål	Ja
18	2010 Bergen tingrett 10-126549MED-BBYR/4	Hordaland	1 kvinne Nigeria	1 mann Norge 1 kvinne Nigeria	Prostitusjon	Ja
19	2010 Bergen tingrett TBERG-2010-65318	Hordaland	1 kvinne Nigeria	1 mann Nigeria	Prostitusjon	Ja
20	2010 Oslo tingrett 2011 Borgarting lagmannsrett LB-2011-8761	Oslo	1 kvinne Litauen	1 mann Litauen	Prostitusjon	Ja
21	2011 Oslo tingrett 11-129361MED-OTIR/07	Oslo	1 kvinne Nigeria	1 mann Nigeria	Prostitusjon	Ja
22	2011 ⁶ Bergen tingrett 2012 Gulating lagmannsrett 2013 Høyesterett HR-2013-104-A	Hordaland	3 jenter Litauen 1 gutt Litauen	2 menn Litauen	Tvangstjenester (vinnings- kriminalitet)	Ja

5 Mannen ble dømt for å ha "lånt ut" kvinnene til venner, men ikke dømt for utnyttelsen han selv begikk.

6 Første dom for tvangstjenester, utnyttelse til vinningskriminalitet.

	År Instans Saksnr. siste rettsinstans	Politidistrikt / særorgan	Fornærmet (antall, kjønn ² , nasjonalitet)	Tiltalt (antall, kjønn, nasjonalitet)	Utnyttingsform	Retts- kraftig
23	2012 Oslo tingrett 2013 Borgarting lagmannsrett 2013 Høyesterett HR-2013-2115-A	Oslo	2 kvinner Filippinene	1 mann USA	Seksuelle formål	Ja
24	2012 Bergen tingrett TBERG-2011-194827	Hordaland	4 jenter Romania	3 menn Romania 3 kvinner Romania	Tvangstjenester og tigging	Ja
25	2012 Bergen tingrett ⁷ 2013 Gulating lagmannsrett LG-2012-173499	Hordaland	1 mann Brasil	1 mann Norge	Prostitusjon og seksuelle formål	Ja
26	2013 Larvik tingrett TLARV-2013-149986	Vestfold	1 jente Romania 1 gutt Romania	1 mann Romania	Tigging	Ja
27	2013 Øvre Romerike tingrett 2014 Eidsivating lagmannsrett LE-2013-190528	Romerike	2 jenter Nederland	1 mann Nederland	Tvangstjenester (smugling)	Ja
28	2013 Stavanger tingrett 2014 Gulating lagmannsrett LG-2014-25124	Rogaland	1 kvinne Filippinene	1 mann Norge	Seksuelle formål	Ja
29	2013 Jæren tingrett 2014 Gulating lagmannsrett LG-2013-186438	Rogaland	1 gutt Filippinene	1 mann Norge	Seksuelle formål	Ja
30	2013 Bergen tingrett ⁸ 13-205885ENE-BBYR/04	Hordaland	1 kvinne Romania	1 mann Romania	Prostitusjon	Ja

7 Første dom hvor fornærmede er en voksen mann.

8 Første tilståelsesdom for menneskehandel.

	År Instans Saksnr. siste rettsinstans	Politidistrikt / særorgan	Fornærmet (antall, kjønn ² , nasjonalitet)	Tiltalt (antall, kjønn, nasjonalitet)	Utnyttingsform	Retts- kraftig
31	2014 Sør-Trøndelag tingrett 2014 Frostating lagmannsrett 2015 Høyesterett HR-2015-1355-A	Sør-Trøndelag	1 kvinne Norge	1 mann Norge	Prostitusjon	Ja
32	2014 ⁹ Bergen tingrett 2016 Gulating Lagmannsrett LG-2016-87784 2017 Høyesterett HR-2017-228-U	Hordaland	1 kvinne Nigeria	1 mann Nigeria 1 kvinne Nigeria	Prostitusjon	Ja
33	2014 Bergen tingrett 2015 Gulating lagmannsrett LG-2015-65106	Hordaland	1 jente Romania	1 mann Romania	Tvangstjenester og tiggning	Ja
34	2014 Drammen tingrett 2015 Borgarting lagmannsrett LB-2014-204146	Søndre Buskerud	1 kvinne Nigeria	1 mann Norge	Prostitusjon	Ja
35	2015 Oslo tingrett ¹⁰ 2016 Borgarting lagmannsrett LB-2015-64887	Oslo	6 menn Romania 2 kvinner Romania	2 menn Romania	Tvangsarbeid/ tjenester (stjeling, tiggning, panting)	Ja
36	2015 Drammen tingrett 2016 Borgarting lagmannsrett 2017 Høyesterett ¹¹ HR-2017-1124-A	Søndre Buskerud	3 menn India	2 menn India	Tvangsarbeid	Ja

9 Første dom etter straffelovens §§ 224 og 60 a. § 60 a er ekstra skjerpene og blir omtalt som "mafiaparagrafen". Paragrafen er videreført i revidert form i straffeloven 2005 § 79 bokstav c.

10 Domfellelse for syv tilfeller av fullbyrdet menneskehandel og ett forsøk på menneskehandel.

11 Første gang Høyesterett har behandlet en sak om tvangsarbeid.

	År Instans Saksnr. siste rettsinstans	Politidistrikt / særorgan	Fornærmet (antall, kjønn ² , nasjonalitet)	Tiltalt (antall, kjønn, nasjonalitet)	Utnyttingsform	Retts- kraftig
37	2015 Oslo tingrett 2016 Borgarting Lagmannsrett 2016 Høyesterett HR-2016-2491-A	Oslo	3 kvinner Bulgaria	3 menn Bulgaria 1 kvinne Bulgaria	Prostitusjon	Ja
38	2016 Oslo tingrett TOSLO-2016-3024	Oslo	1 kvinne Albania	1 mann Albania	Prostitusjon	Ja
39	2016 Glåmdal tingrett 2017 Eidsivating lagmannsrett LE-2016-209073	Innlandet	4 kvinner Bulgaria	2 menn Bulgaria 2 kvinner Bulgaria	Prostitusjon	Ja
40	2016 Bergen tingrett ¹² TBERG-2016-61974	Vest	4 jenter Filippinene 3 gutter Filippinene	1 mann Norge	Seksuelle formål	Ja
41	2017 Bergen tingrett Unntatt off.	Vest	1 kvinne	1 mann Norge	Prostitusjon	Ja
42	2017 Bergen tingrett TBERG-2017-17544	Vest	1 jente Romania	1 mann Romania	Prostitusjon	Ja
43	2017 Oslo tingrett TOSLO-2016-195538	Oslo	2 jenter Kroatia	1 mann Kroatia 1 kvinne Kroatia	Tvangsarbeid/ tjenester (tyverier)	Ja
44	2017 Øst-Finnmark tingrett TOSFI-2017-125886	Finnmark	1 kvinne Norge	1 mann Norge	Prostitusjon	Ja
45	2018 Oslo tingrett TOSLO-2015-105037-3	Øst	10 menn Pakistan	10 menn Norge 1 kvinne Norge 1 kvinne Sverige	Tvangsarbeid	Nei
46	2018 Stavanger tingrett 2019 Gulating lagmannsrett LG-2018-122568	Sør-Vest	1 kvinne Bulgaria	1 mann Bulgaria	Prostitusjon og seksuelle formål	Ja
47	2019 Nord-Troms tingrett TNHER-2019-15504	Troms	1 kvinne Uganda	1 mann Norge	Prostitusjon og seksuelle formål	Ja

12 Dømt for medvirkning til menneskehandel ved bestilling av barn til seksuell utnyttelse

	År Instans Saksnr. siste rettsinstans	Politidistrikt / særorgan	Fornærmet (antall, kjønn, nasjonalitet)	Tiltalt (antall, kjønn, nasjonalitet)	Utnyttingsform	Retts- kraftig
48	2019 Nord-Troms tingrett 18-194021MED-NHER	Troms	1 mann Afghanistan 1 mann Somalia	1 mann Norge	Seksuelle formål	Ja
49	2019 Kristiansand tingrett TKISA-2019-129221	Agder	4 kvinner Filippinene	1 mann Norge	Seksuelle formål	Ja
50	2020 Nord-Troms tingrett 2020 Hålogaland lagmannsrett LH-2020-114183	Troms	1 kvinne Thailand	1 kvinne Sverige	Prostitusjon og tvangsarbeid	Ja

Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel

